

Digitaliseret af | Digitised by

**DET KGL.
BIBLIOTEK**

Royal Danish Library

Forfatter(e) | Author(s):

Titel | Title:

Udgivet år og sted | Publication time and place:

Fysiske størrelse | Physical extent:

under Redaktion af Johannes Lehmann.

For eller imod : Udtalelser med Henblik paa det eventuelle Salg af de danske vestindiske Øer

København : i Kommission hos Lehmann & Stage, 1916

82 s.

DK

Værket kan være ophavsretligt beskyttet, og så må du kun bruge PDF-filen til personlig brug. Hvis ophavsmanden er død for mere end 70 år siden, er værket fri af ophavsret (public domain), og så kan du bruge værket frit. Hvis der er flere ophavsmænd, gælder den længstlevendes dødsår. Husk altid at kreditere ophavsmanden.

UK

The work may be copyrighted in which case the PDF file may only be used for personal use. If the author died more than 70 years ago, the work becomes public domain and can then be freely used. If there are several authors, the year of death of the longest living person applies. Always remember to credit the author

39 - 245 = 8

Rev. nr. 03967

FOR ELLER IMOD

UDTALELSER

MED HENBLIK PAA DET EVENTUELLE SALG AF
DE DANSKE VESTINDISKE ØER

UNDER REDAKTION

AF

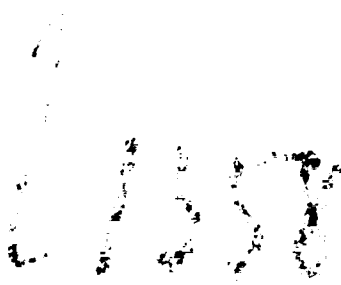
JOHANNES LEHMANN

KØBENHAVN

I KOMMISSION HOS LEHMANN & STAGE

1916

FOR ELLER IMOD

UDTALELSER

MED HENBLIK PAA DET EVENTUELLE SALG AF
DE DANSKE VESTINDISKE ØER

UNDER REDAKTION

AF

JOHANNES LEHMANN

KØBENHAVN

I KOMMISSION HOS LEHMANN & STAGE

1916

TRYKT HOS J. JØRGENSEN & CO. (IVAR JANTZEN).

FORORD.

Mange Mennesker læser kun én Avis, andre igen flere, men oftest af samme politiske Farve, og lader paa den Maade haant om det gamle, og dog evig sande Ord, der byder Menneskene at se en Sag fra to Sider, førend de mener sig i Stand til at dømme retfærdigt.

Er det galt at hente sin Viden om Dagligdagens farveløse Smaabegivenheder fra et og samme Sted, er det utilgiveligt at gøre det, naar der rejses et Spørgsmaal, der gaar over til at blive en Folke- ja en Landssag. Nøjes man i saa Tilfælde med at hente sin Oplysning fra kun een Kilde, hvis Vand oven i Købet altid er farvet, slører man sit Blik, gør Sindet stejlt og plejer lidt efter lidt en fordummende Fanatisme frem, som ikke er til at afvaske senere hen.

Stille og ubemærket kom *den vestindske Sag* denne Gang fra Kongens Raad ind paa Folketingets Bord, og stille og ubemærket var det paa Forhaand at vente, at den vilde gaa igennem. Saaledes skete imidlertid ikke. En Del regeringsfjendtlige Blade fandt en Chance til at falde Regeringen i Ryggen, og i Løbet af faa Nattetimer rejstes en Opposition, som satte sig tydelige Spor i den næste og de paafølgende Dages Avisnumre. Krigens Telegrammer var paa en Gang blevet anden Klasses Stof — og i Stedet for bragte Bladene, der er mod den nuværende Regering, alenlange Protester, underskrevet af Navne, som i Virkeligheden ikke er Navne i vort lille Samfunds offentlige Liv.

Samtidig med at visse Blade protesterede, nævnede de ikke Grundene til Regeringens Handlemaade — lod ikke Læserne se saavel Aversen som Reversen af Medaljen. Og da, som ovenfor bemærket, kun faa holder mere end en Avis, bankdedes det efterhaanden ind i en stor Dels Bevidsthed, at Regeringen havde fejlet — ja næsten baaret sig uhæderligt og forbryderisk ad.

Denne Tro næres endnu hos en Mængde ellers rettænkende Mennesker, der i Diskussionen fører deres Bevismateriale hen til ganske bestemte Organers Udtalelser og Meninger i denne Sag.

Der er nu faldet lidt mere Ro over Sindene, men stadig raader Mistænkeliggørelsen hos mange. At dette er uheldigt særligt i disse Tider, vil ingen benægte — hvor saa end Sympatierne er —, og dobbelt uheldigt er det, naar vi nu staar overfor en Folkeafstemning eller et Valg efter den nye Grundlov. Ca. $\frac{1}{2}$ Million faar nu for første Gang Stemmeret; ca. $\frac{1}{2}$ Million, Kvinder som Mænd, skal nu være medbestemmende om, hvem der skal styre Danmark i den kommende Tid.

Det, der derfor maa være af Vigtighed for alle, der har Interesse for vort fælles Fædrelands Tarv, er, at ingen gaar til Folkeafstemning eller Valg med en Sæk over Hovedet. I dette vigtige Spørgsmaal skal alle være seende — ingen maa være blinde. Det gælder om at faa Sandheden om Folkets Stilling frem, at rydde alle forfalskede Domme og Indtryk, som bunder ud i Partifanatisme, bort. Dette er en vanskelig Opgave — og den løses ikke ved en ensidig Avislæsning, men kun ved, at hver enkelt, som vil se, ser paa Sagen fra to Sider.

Og i Forsøget herpaa skulde denne lille Bog være en Hjælper — en Haandsrækning til alle dem, der endnu intet Standpunkt har, eller ved med sig selv, at det Standpunkt, de indtager, ikke er helt deres eget, men paatvunget af en af de Stemninger, som hurtigt blusser op, for lige saa hurtigt at falde til Jorden igen.

Det har været Udgeverens Hensigt at skaffe Udtalelser frem fra kendte Mænd og Kvinder af alle Partier, og saa vidt det har været ham muligt, skaffet en Repræsentant for de fleste omfattende og betydende Erhverv. —

Forarbejderne til en Bog af denne Art kan synes smaa for den, der ikke tidligere har beskæftiget sig med slige Ting. Arbejdet er imidlertid langt større. langt mere omfattende end fra først af antaget. At det dog altsammen er gaaet let for Haanden i dette Tilfælde, skyldes kun de mange Bidragydere, der hver paa sin Maade har kappedes om at lette Udgeberen Arbejdet.

Johannes Lehmann.

*Socialdemokraternes Ordfører i Landstinget, Bageribestyrer
C. C. ANDERSEN, skriver:*

Naar jeg og mine Partifæller stemmer for Øernes Salg, er det, fordi vi har den bestemte Opfattelse, en Opfattelse, som Forholdene ogsaa i en Aarrække har bekræftet, at den danske Stat savner tilstrækkelige Midler og Kræfter, savner den fornødne Sagkundskab til at kunne administrere de vestindiske Øer paa en for deres Befolkning tilfredsstillende Maade. Vi har jo set, at til Trods for det store Offer af Kapital og af personlig Virksomhed, som dygtige og foretagsomme Mænd igennem en Aarrække har bragt for at skabe lykkelige Forhold paa disse Øer, til Trods herfor er de i en stadig Tilbagegang, baade i økonomisk Henseende, og ogsaa med Hensyn til Folketallet, som Aar for Aar forringes i en betydelig Grad. Jeg kan derfor ikke se rettere, end at vi nu, hvor Lejligheden bydes os, af Hensyn til Befolkningens Interesser derovre, bør beslutte at afstaa disse Øer.

Nobelpristageren, Forfatteren FREDERIK BAJER, skriver:

Naar jeg er for Salget af de danske vestindiske Øer nu, er min Hovedgrund, at efter min Overbevisning vil Danmark senere paa en mindre behagelig Maade blive nødt til at skille sig af med dem.

Dette tillader jeg mig efter Opfordring at meddele.

Socialdemokraten, Borgerrepræsentant, mag. art. NINA BANG, f. Ellinger, skriver:

For at et Koloniforhold skal kunne bestaa uantastet, maa der være et vist økonomisk Interesseforhold mellem Moderlandet og Kolonien. Kolonien maa i Moderlandet kunne finde et Marked for sine Produkter eller maa selv afgive et Marked for Moderlandets Produkter eller maa kunne give Plads for Udvandrere fra Moderlandet.

Intet saadant økonomisk Interessesfællesskab forbinder mere Danmark og de tre Øer. Der var en Tid, da Øernes Sukkerprodukter fandt et naturligt Marked i Danmark, men disse Tider er forlængst forbi. Den tiltagende Roesukkerproduktion har berøvet Rørsukkeret dets tidligere europæiske Marked, og dette Forhold har ramt vore vestindiske Øer, som det har ramt andre rørsukkerproducerende Egne. Sukkeret fra vore Øer kan ikke bære Fragten til Danmark, saa meget mindre som der ingen Returfragter kan faas. Danmark kan hverken udføre Varer eller Mennesker til Øerne.

Hvis nu imidlertid Øernes Produktion havde kunnet finde et *andet gunstigt Marked*, saa *behøvede* Ophøret af Interesseforholdet til Moderlandet vel ikke at medføre Ophøret af Koloniforholdet — det kunde godt tænkes, at det bestaaende Forhold i Kraft af Inertiens Lov vilde vise sig stærkt nok til at fortsættes, men rigtignok kun hvis det nye gunstige Marked ingen Interesse havde i Øernes Erhvervelse.

Øernes Sukkerproduktion søgte hen til de Forenede Stater som det mest nærliggende Marked — dette Marked var bedre end det fjerne Danmark, men dog ikke godt, idet Sukkeret maatte overvinde høje Toldsatser. Imidlertid viste der sig for tre Aar siden Udsigt til en meget gunstig Udvikling, idet de Forenede Staters Toldlov af 3. Oktbr. 1913 ophævede Told paa Sukker fra 1. Maj 1916 at regne — Øerne vilde derved faa det gunstige Marked, de trængte til, selv om de forblev under Danmark.

Imidlertid er de lyse Forhaabninger, der paa Øerne blev sat til denne Toldændring, blevet dybt skuffede. Det varede nemlig ikke længe, før der forelagdes Kongressen et Lovforslag

om, at Sukkerets lovede Toldfrihed skulde ophæves, og dette blev til Lov den 27. April i Aar, et Par Dage før Toldfriheden skulde være traadt i Kraft.

Der er altsaa ingen Udsigt mere for Øerne til at faa et gunstigt Marked i Amerika, saa længe de ikke hører med til Amerika. Den lovede, men atter ophævede Toldfrihed for Sukker er som en Anskuelsesundervisning for Øerne i, hvad de gaar glip af ved fremdeles at være en Del af det danske Samfund.

Medens nu dette Toldforhold selvfølgelig paavirkede Øernes Stemning for Salg, var der kommet et Moment til frem, der nok saa kraftigt fremmede Salgstanken, nemlig Amerikas Interesse i Øernes Erhvervelse.

Der kan ingen Tvivl være om, at Amerika med stor Omsigt har planlagt sit Herredømme over Panamakanalen, ikke blot umiddelbart over selve Kanalen, men ogsaa umiddelbart ved Herredømmet over de Punkter, hvorfra Kanalen kan herskes, og ved Herredømmet over de Punkter, hvor nye Kanalplaner kunde ventes at dukke op. Der har optaarnet sig Hindringer ved ethvert Forsøg paa at tilegne sig dette umiddelbare og middelbare Herredømme over Kanalen, men de er blevet overvundne. Det vil saaledes erindres, at da Columbia, til hvis Territorium Panama hørte, viste sig uvillig til at overlade Amerika Herredømmet over Kanalzonen, udbrød der Oprør i Panama, som løsrev sig fra Columbia og dannede Republiken Panama. Den nye Respublik anerkendtes strax af Amerika, som derefter mod Ydelsen af et Statslaan fik den attraaede Kanalzone. Til det middelbare Herredømme over Kanalen regnes Herredømmet over St. Thomas' Havn at høre, og derfor ønsker Amerika den.

Man skulde tro det indlysende for alle, at Danmark ikke med mindste Udsigt til Held kan lægge sig paatværs af den amerikanske Imperialismes Fremstormen, saa meget mindre som Øerne under Produktionens fremadskridende Revolutionering er blevet dybt forarmede. Dansk Styre havde utvivlsomt kunnet bøde paa Forarmelsens *Omfang* og navnlig paa de Lidelser, der paaførtes den arbejdende Befolkning, men selve Forarmelsen skyldes Ændringen i Produktionsforholdene, hvor-

over dansk Styre ikke var Herre i Fortiden og ikke vil kunne blive det i Fremtiden.

Øernes Interesse: at erhverve et gunstigt Sukkermarked, mødes med Amerikas Interesse i Øernes Erhvervelse; denne Koalition er uovervindelig og maa føre til Øernes Tilslutning til de Forenede Stater.

Professor ved Universitetet, Dr. jur. VIGGO BENTZON skriver:

De spørger mig, om jeg mener, at vi nu bør sælge de Vestindiske Øer.

Jeg vil først sige: nogen virkelig begrundet Dom kan jeg jo ikke have, da jeg hverken kender Øerne eller er ordentlig hjemme i de øvrige bestemmende Forhold.

Da jeg hørte om Planen, fik jeg en bedrøvet Følelse: skal vi være endnu mindre, og skal vi ligefrem tjene mange Penge derved?

Alt, hvad jeg har erfaret siden, har dog stadig mere og mere givet mig det Indtryk, at Salget bør ske: Amerika har — synes jeg — et naturligt Krav paa at faa de Øer. Kan vi opnaa virkelige Fordele for vort folkeretlige Forhold til Grønland, bør dette være os langt væsentligere, end om vi faar mere eller mindre for Øerne.

Min Afstemning under den mulig stedfindende Folkeafstemning vil da gaa ud paa Salget. Langt mere dog, fordi jeg stoler paa Regeringens Skøn, end fordi jeg selv »troer«, at det nu er rigtigst at sælge. Kun Regeringen (og Rigsdagen) kan kende alle bestemmende Faktorer.

Godsforvalter S. BERTHELTSEN, Høng, skriver:

Lovsforslaget om Overdragelsen af »vore« vestindiske Øer til Nordamerikas Fristater for en Sum af over 90 Millioner Kroner har forvoldt et politisk Røre af uanet Rækkevidde og en Ministerkrise, som ikke var ventet og som vi ikke burde have

været udsatte for i denne Krisgtid — lad saa rette Vedkommende bære Ansvar et derfor.

Her skal imidlertid ikke særligt undersøges de indre politiske Virkninger af denne Sag, men derimod mere Øsalgets øvrige Betydning for vort Land og Folk.

Jeg kan da ikke se, at der fra et folkeligt-nationalt Standpunkt er nogen Grund til at beholde disse fjærne Øer under Danmark, i et Øjeblik, da de paa fredelig og hæderlig Maade kunne overgaa til den Stormagt, som de naturligt og geografisk tilhører. At Øerne i sin Tid er købt erobret af en Enevoldskonge, og ikke »Arveland«, som det er sagt, vilde dog betyde lidet i saa Henseende, hvis der virkelig forelaa nogen national eller økonomisk Grund til fremdeles at knytte disse Øer til os. Men vort Folk har hverken Race, Sprog, Historie, Tænkemaade eller Interesser fælles med Øernes Beboere, og den Forbindelse, som er opstaaet ved at en Række danske monopolitiske Foretagender atter og atter er forsøgte derovre og vistnok atter opgivne som ret forfejlede, gør det ikke til nogen Hæder for vort Flag at vaje længere over denne Fallit, eller noget nationalt Nederlag, at se det fjærnet derfra. Det er for godt til at dække privat-kapitalistisk Spekulation, selv naar denne lykkes. Og da der tilmed skal være forelagt Rigsdagen Oplysninger om, at det ogsaa internationalt og trods Verdenskrigen vil være fuldt forsvarligt at afstaa Øerne til Amerika netop nu, er der næppe Tvivl om, at dette bør ske saa hurtigt og korrekt som muligt, og Flertallet af danske Mænd og Kvinder ønsker sikkert ogsaa dette.

Men dermed er ikke sagt, at Afstaaelsen bør ske, uden at der tages et passende *Hensyn til Øernes nuværende Beboere*, som henhører under dansk Lovgivning, og derved under det selvstyrende danske Folks Ansvar. Vi er Værger og Formyndere for dette lille politisk umyndige Samfund paa ca. 25,000 Mænd, Kvinder og Børn, hvis Fædreland netop er disse smaa Palmeøer. Og vi bør ikke skilles fra det lille Folk, uden behørigt at have varetaget dets Interesser. Har vi end ikke kunnet betvinge dem nogen højere Kultur — hvad der vel ej heller er nogen Statsopgave — saa er det ialtfald vor Pligt som Folk, at sikre dette lille Brodersamfund dets *Ret*, saavidt det staar

til os og saaledes som Situationen netop paabyder. De er dog *Mennesker*, saavel som vi, selv om de er *Negre*, og vi skylder at vise samme Retfærd »nedad/, som vi kræver for os selv »opad«. Thi »alt hvad I ville, at Menneskene skulle gøre mod Eder, det gøre ogsaa mod dem.« Den Lov bør vi for vor egen Skyld helst opfylde, ogsaa i vort Samfundsliv.

Først og fremmest skylder vi Hensynet til Øernes Beboere, at høre deres Mening om Øsalget, forinden dette finder Sted. Det er et selvfølgelig Krav, som enhver folkelig Regering nødvendigvis maa respektere.

Men dernæst — i det Øjeblik der — uden vort Arbejde eller Fortjeneste — tilbydes det danske Folk en saa uhyre Penge-sum som Vederlag for Afstaaelsen af hint lille Samfunds Fædrejord, bør vi —, som selv hævder, at *Jorden tilhører Folket* — ikke undlade at sikre det lille vestindiske Øfolk en passende Andelsret i denne Jords Værdi.

Dette kan gøres uden nogen Kollision med de førte Forhandlinger med Amerika, og sikkert i god Forstaaelse med og Anerkendelse fra Fristaternes Regering, derved, at der henlægges f. Eks. 15 Millioner Kroner af de ca. 90 Millioner Kroner til en Jord-, Bolig- og Hjælpefond for de ca. 5000 Familier, som nu overgaar fra at være Danske til at være Amerikanere. For de 10 Millioner Kroner vil der da kunne stilles 2000 Kr. til Raadighed for hver af disse Familier til Jord- og Boligerhvervelse — ikke som Gave, men kun som Udlæg, saaledes at hver Familie derovre, der ønskede det, kunde erholde Brugsret til en saadan »Statshusmandslod/ mod en rimelig aarlig Rente. Befolkningen vilde derved ikke blive efterladt som et jordløst Proletariat i dets eget Land, prisgivet Monopolisternes Udbytning. (Der skal netop nu være store Arealer til Købs til passende Købesummer.) Og saafremt »Statshusmændene/ derovre senere ønskede at blive »Selvejere«, skulde Adgangen dertil staa aaben mod Tilbagebetaling af det skete Udlæg til den danske Statskasse.

For de 5 Millioner Kroner vilde samtidig kunne oprettes en *Hjælpefond*, dels til øjeblikkelig Hjælp under den opstaaede Arbejdsløshed og Nød, dels til Opførelse og Drift af Alderdomsasyler, Sygehuse og Børnehospitaler og andre slige Indretninger

til Gavn for den nuværende Befolkning, saa længe den er til, og derefter eventuelt overgaaende til den stedlige amerikanske Regering.

Saavel Jordfonden som Hjælpefonden kunde, *som en privat velgørende Institution*, styres af en af den danske Regering, den indfødte Befolknings Talsmænd og eventuelt den amerikanske Regering valgt Bestyrelse.

Det er givet, at en saadan Stiftelse vilde blive hilst med Glæde, ikke blot af Befolkningen derovre, men ogsaa af den amerikanske Regering, som sikkert hellere modtager Øerne med en velsitueret end med en forarmet Befolkning. Og det vilde sikre den danske Styrelse af Øerne et Eftermæle, som vi kan være bekendt, og som det endnu er Tid at rejse. Jeg antager ogsaa, at de danske Husmænd og andre George-Venner vil hilse en saadan Foranstaltning med fuld Tilfredshed; thi den vilde jo kun være en Udformning af deres egne Reformtanker under de her givne ganske særlige Forhold. Hvorimod en Fornægtelse nu af disse Reformtanker næppe vilde gavne deres senere Optagelse *herhjemme*.

En Resolution i den Retning blev da ogsaa saa godt som *enstemmig vedtaget* paa et Møde, som *Københavns radikale Ungdomsförening* afholdt i Grundtvigs Hus den 10. Aug. 1916, efter Anbefaling af Fru *Hjort-Lorenzen* og Direktør *Lawaetz* (der begge er nøje kendte med de vestindiske Forhold), Højskolelærer *Anders Vedel*, Lærer *Th. Adler-Lund*, Repræsentant *Svend Rosendal* og flere — efter et udformet Forslag af Undertegnede samt med Tilslutning af Statsrevisor *Slengerik* og Folketingsmand *Ivar Berendsen*. Resolutionen med nærmere Motivering er senere af Forslagsstilleren tilsendt den radikale Rigsdagsgruppe og Regeringen.

Der er tillige saa meget desto større Grund til en saadan Foranstaltning, netop for det radikale Parti og dets Regering, som dette ved sit Program og Udtalelser ved Landsmødet vilde være forpligtet til at gennemføre gode sociale Jordreformer, ogsaa paa de vestindiske Øer, saafremt vi beholdt disse, og som Befolkningen derovre —, efter foreliggende Vidnesbyrd — netop havde stølet paa; just i Tilid dertil og under Hamilton Jack-

sons Førerskab har den opført sig mønsterværdigt under For-
aarets vanskelige Arbejdsforhold derovre.

Hvor uforsvarligt vilde det da ikke være, ifald vi Danske
nu modtog Penge for Øerne, uden at indfri de givne Løfter,
saavidt disse kunde opfyldes ved Hjælp af en liden Del af den
»fundne« Gevinst?

Jeg udtaler det Haab, at den ovennævnte Resolutions hu-
mane og sociale Foranstaltninger maa blive gennemført i For-
bindelse med Øsalget, eller at man, — saafremt Øerne beholdes
ved Danmark — uden Tøven skrider til *ikke* at kaste nye Mil-
lioner af det danske Folks Penge bort til Iværksætelse af eller
Støtte for privatkapitalistiske Foretagender paa Øerne; men der-
imod til Gennemførelsen af saadanne Jordrets- og Landborefor-
mer, som er forudsatte i det radikale Venstres Arbejdsprogram,
og som vil sikre Øernes Befolkning en taalelig og god Tilværelse
paa deres fædrene Jord.

Gennemføres Øsalget, og der saaledes tilflyder den danske
Statskasse en Netto-Sum af ca. 75 Millioner Kroner, opstaar
forøvrigt Spørgsmaalet om denne Sums *rette* Anvendelse i *Fol-*
kets Interesse.

Jeg skal ikke komme nærmere ind herpaa ved denne Lej-
lighed, men dog gøre opmærksom paa, hvad kun et enkelt Ven-
streblad i Provinsen ses at have omtalt, at de nævnte Millioner
frem for alt ikke maa benyttes til dermed *at dræbe eller svække*
Skatte- og Skyldforpligtelser, som for Tiden med Rette paahviler
Monopolhavere og Grundspekulanter eller *udskyde berettigede*
og nærliggende Reformer i den Retning. Og da det i Virkelig-
heden ikke vil være helt let at anvende hine Millioner saaledes,
at de netop kommer *Folket*, og ikke hine iforvejen Privilegerede
tilgode, bør dette Spørgsmaal skænkes særdeles Opmærksomhed
fra folkelig Side, naar det kommer til at foreligge.

Socialdemokraternes Ordfører i Folketinget, Redaktør F. J.
BORGBJERG, skriver:

Den vestindiske Situation har nu formet sig saadan, at der,
saavidt jeg kan skønne, ikke er noget Valg, det vil sige, rettere

sagt, at vi netop maa have Valg, da der ikke er noget Valg mellem Valg og Ikke-Valg, idet Ministeriet har forelagt en Sag, Øernes Salg, som det andet Ting har standset, og som Regeringen har gjort og har maattet gøre til et Kabinetsspørgsmaal, blandt andet fordi der her foreligger en Traktat med en fremmed Stat, og Regeringen maa være forpligtet til at bruge alle forfatningsmæssige Midler i sit Forsøg paa at gennemføre den. *Klaus Berntsen* nævnte i Folketinget denne Sag, og han brugte en Vending, som undrede mig meget. Han sagde nemlig, at der ved Øsalget var noget ydmygende. Det forekommer mig at være en underlig Vending af et Medlem, som er stemt for Salget, og som er Ordfører for et Parti, der er stemt for Salget, et Parti, som ved sin Ordfører under Salgsdiskussionen har erklæret, at efter Valg vil det stemme for Salget, som under de Forhandlinger, han i sin Folketingstale hentydede til, erklærede den Undersøgelse, der kunde være Tale om, for rent formel, idet Resultatet var givet i Salget.

Det forekommer mig at være en underlig Udtalelse af *Klaus Berntsen*. Man kan have sine Meninger om den Gavn, denne Udtalelse skal gøre. Jeg ved ikke, hvad Hensigten er med den, men man kan jo danne sig en Mening derom, den skal maaske forberede et eller andet. Naar to Partier paa en Maade skal gaa sammen til Valg, to Partier, der sagligt set er ganske uenige, var det jo rart, at de kunde nærme sig en Smule til hinanden, og naar det Parti, som er saglig Tilhænger af Salget, siger, at der er noget ydmygende ved Salget, er det jo en lille Indrømmelse til Salgsmodstanderne. Men jeg synes ganske vist, det er en højst uheldig Indrømmelse af et Parti, der er saglig Tilhænger af Salget, og som var det for mange Aar siden, var det bl. a. i 1902, da Spørgsmaalet ikke havde været forelagt Vælgerne som et særligt Spørgsmaal — det var arvet fra Højres tre foregaaende Regeringer —, og da saa godt som hele Venstre stemte derfor, uden at man først vilde appellere til Vælgerne, og gjorde det med fuldkommen god Samvittighed, der faldt da ingen som helst Ytring om noget ydmygende her. At skille sig af med et daarligt Aktiv, som vi ikke selv formaar at administrere med virkelig Udbytte for os, samtidig med at Øernes Befolkning helst vil andetsteds hen, idet den ser al sin Interesse

derived — det er nu tilstrækkeligt slaaet fast —, og derived blive befriet for nogle fjærne Øer, som unægtelig under visse Verdenssituationer kan rumme en Fare for os, og derived yderligere fastslaa og værne vor Neutralitetspolitik, er der ikke noget ydmygende ved, saa meget mere som der ikke her bliver Spørgsmaal om nogen Formindskelse af vort Landomraade, da de tre Øer kompenseres af en stærk Udvidelse af Landets Omraade, i hvert Fald af en Stormagts Anerkendelse deraf. Altsaa at stemple dette Øsalg som ydmygende, finder jeg ganske urimeligt. Enten gør man saadan noget, og saa gør man det med god Samvittighed, eller hvis man har en daarlig Samvittighed, gør man det ikke. Enten er man Salgsven, eller ogsaa er man Salgsmodstander, enten er man Højremand saaledes som Flertallet af Højre er det, eller ogsaa er man Venstremand, som hele Venstre er det — ja, saglig set: Sælger vi med god Samvittighed, er der ikke Spor af Mening i at sige, at der er noget ydmygende i dette Salg. Skulde der for Eks. være noget ydmygende i at en Gaardmand solgte en Udlod, der kun gav ham Underskud, for en saa glimrende Pris, som han aldrig havde drømt om, naar han tilmed fik en Udvidelse og Afrunding af sine gamle Besiddelser andetsteds. Jeg synes, det er utilbørligt at fremkomme med en saadan Udtalelse, naar man, efter at Valg har fundet Sted, er parat til at give Salget sin Stemme.

Forstander for Roskilde Højskole, THOMAS BREDSDORFF, skriver:

Det bliver vist ikke muligt at faa det danske Folk til at se anderledes end rent forretningsmæssigt paa Dansk Vestindien. Hvilke Baand skulde ogsaa binde os til denne fjærne Besiddelse, som vi paa fuldkommen forretningsmæssig Maade har skaffet os, og som vi ikke har Skygge af virkelig Historie fælles med? Ingen af os skænker disse Øer en eneste Tanke udover de sjældne Gange, da der laves Politik paa Spørgsmaalet. Ved saadanne Lejligheder bliver der sagt mange kønne — og adskillige ærligt mente — Ord om de »Opgaver for dansk Foretagsomhed/, der her frembyder sig. Men dansk Foretagsom-

hed bryder sig andre Baner — formodentlig fordi disse er langt naturligere at følge —, og det Indtryk fæstner sig mere og mere, at Interessen for Øerne kun kan vedligeholdes paa kunstig Maade. En »Folkesag«, som det hedder, bliver der aldrig ud af dette. Og i samme Øjeblik, Øerne er solgte, vil ingen savne dem, fordi praktisk talt ingen virkelig har *følt* noget overfor dem, men kun en enkelt Gang spurgt, hvor meget vort økonomiske Tab paa dem aarligt beløber sig til!

Hvorledes man skulde faa dette nøgterne Syn paa Sagen ændret, indser jeg ikke. Ej heller ønsker jeg at medvirke dertil, da jeg har meget vanskeligt ved selv at se anderledes. Derfor stemmer jeg kort og godt for *Salg* saa snart som muligt.

Venstres Ordfører i Folketinget, Husejer J. C. CHRISTENSEN, skriver:

Hvis man vil og kan se bort fra den Maade, hvorpaa Ministeriet *Zahle* har fremført Sagen om Salget af vore dansk-vestindiske Øer, hvis man glemmer, at over en halv Million Vælgere har forfatningsmæssig Ret til at være med om slige store Afgørelser, og hvis man ingen Vægt lægger paa Ministeriets Dementier o. s. v., saa fremstiller Salget af Øerne sig for en nøgtern Betragtning efter mit Skøn saaledes, som jeg her gentager efter mit Ugeblad »*Tiden*«:

»Der er sagt, at naar man kan sælge de vestindiske Øer, saa kan man t. Eks. ogsaa sælge Færøerne eller en anden Del af det gamle danske Rige. Denne Sammenligning er en Umulighed. Det gamle danske Land kan overhovedet ikke sælges. Intet Folk afstaar nogen Del af sit Arveland godvilligt. En ganske anden Sag er det med Kolonier. De har altid været Genstand for Køb og Salg. *Rusland* har t. Eks. solgt *Alaska* til De forenede Stater. *Frankrig* har ligeledes solgt *Louisiana*. *Sverige* har solgt dets vestindiske Ø *Barthelémy*, efterat en Folkeafstemning paa Øen havde udtalt sig derfor. De store Kolonilande bytter ofte Dele af deres Kolonier med hinanden. Danmark har tidligere solgt sine Kolonier i Indien og i Afrika. Et Salg af Kolonier er derfor ikke en skammelig Gerning saa-

ledes som nogle siger, men en ofte forekommende Begivenhed i Folkenes Historie. Det afgørende i Sagen er, hvorvidt det er mest tjenligt for Moderlandet selv og for vedkommende Koloni, at Salg finder Sted.

Hvad nu de dansk-vestindiske Øer angaar, da har vi i sin Tid taget *St. Thomas* og *St. Jan* i Besiddelse som herreløst Gods, medens vi derimod har købt *St. Croix* af Frankrig i Aaret 1733. I sin Tid var Øerne en god Støtte for vor Handel og gav et rigt Sukkerudbytte. Dette er ikke Tilfældet mere. I langt over en Menneskealder har Øerne tværtimod tæret paa den danske Statskasse. Vi fejler vist ikke, naar vi anslaar Danmarks Tilskud til Øerne til op imod en Snes Millioner Kr. Hvis disse Millioner kun var et Udlæg, der havde Udsigt til at forrente sig en Gang med Tiden, var der jo intet at sige dertil, men saaledes er Forholdet ikke, tværtimod, der er snarere Udsigt til nye og større Tilskud blot for at holde Øerne nogenlunde paa Fode. Og naar saa dertil kommer, at Befolkningens Hovedmasse paa Øerne, Negrene, er utilfredse, synes der at være Grunde nok, der taler for en Afstaaelse, saa meget mere som en Afstaaelse til De forenede Stater vil bringe Øerne ind under det amerikanske Toldforbund, hvilket vil bringe Opblomstring for Afsættelse af Øernes Produkter.

Under Ministeriet *Frijs-Frijsenborg* i 1867 havde vi solgt Øerne til De forenede Stater for $7\frac{1}{2}$ Mill. Dollars. Den danske Rigsdag vedtog Salget, en Folkeafstemning paa Øerne ligeledes, men det amerikanske Senat forkastede det. I 1902 havde vi atter solgt dem, denne Gang for 5 Mill. Dollars, men da kom det ikke til Afstemning paa Øerne, uagtet det amerikanske Senat vedtog Traktaten, thi Salget blev her forkastet af Landstinget. Grunden til Forkastelsen var den, at en Kreds af Private vilde søge at bringe Øerne paa Fode. Dette Forsøg er nu gjort, men trods store Anstrængelser og Offre af Penge er det ikke lykkedes.

Gennemførelsen af Panamakanalen har medført, at Øerne nu kan siges at ligge paa Alfarvej, hvilket selvfølgelig forøger deres Værdi. Danske Pengemænd har set dette og sat sig i Spidsen for Anlæg af en tidssvarende Havn ved *St. Thomas*, men de fik ikke den Tilslutning her hjemme for Anlægget, som de havde ønsket og ventet, saa at Havnen endnu ikke er fuld-

ført i den Udstrækning, som paatænkt. Gennemførelsen af Panamakanalen har rejst et stærkere Ønske hos De forenede Stater om at komme i Besiddelse af Øerne for der at anlægge en Flaadehavn, og derfor er det, at Staterne nu har forøget Købesummen til 25 Mill. Dollars.»

For Danmark han Anlæggelsen af en Flaadestation ingen Værdi. Vi har ingen Brug for en saadan. For Danmark maa Øernes Værdi alene udmaales handelspolitisk, koloniasatorisk, og i den Henseende maa det antages, at Salgssummen giver fuld og god Dækning. Beboerne paa Øerne vil helst til Amerika, det synes derfor, at baade Øerne og Moderlandet er bedst tjent med, at Salget finder Sted, selv om det kan gøre os ondt, at vi ikke har evnet at knytte et Baand mellem os og Befolkningen derovre.

Venstre har krævet, at Salget udsættes til Krigen er forbi, hvis Udsættelse kan ske uden Skade, men kan den ikke det, da bør Salget komme til Afgørelse hos Vælgerne; thi det bør ikke hedde sig, at Salget bliver gennemført bag Vælgernes Ryg som en Overrumpling. Dette er den politiske Side af Sagen.

Det konservative Folkepartis Ordfører i Folketinget, Professor, Direktør ved Landbohøjskolen, H. O. G. ELLINGER, skriver:

Det er kommet vidt, naar et lille Land vil skride til at sælge bort af den Jord, det raader over, og især naar det, der skal sælges rummer Fremtidsmuligheder. Det har været sløjt herhjemme med Interessen for vore 3 vestindiske Øer; med mange Aars Mellemlum kommer der pludselig Liv og Interesse frem, men snart dør det hen igen. Og det er klart, at saaledes kan det ikke vedblive at gaa; der maa i Ministeriet være en stadig vaagen Omsorg for Sagen, og Øerne er jo dog ikke større og vanskeligere, end at vort Land maatte kunne magte at styre dem forsvarligt. Den Plan, Ministeriets nu ca. 1 Aar gamle Forslag indeholdt, om at lave Husmandsbrug, lader sig ikke realisere, før man faar ordnet det for Mennesker og Dyr absolut fornødne: Vandforsyningen.

De Mænd, der ved private Midler har søgt at gøre noget for Øernes Opkomst, gør gældende, at naar blot Koloniallotteriets hele Overskud blev stillet til Raadighed, vilde dette slaa til. Sker dette, at det danske Folk slet ikke vil gøre noget ordentligt for Øerne — ja saa er Glæden ved at have dem, kun lille; men det er aldrig forsøgt fra Lovgivningsmagten at faa den til at være klar over sit Ansvar. Det bliver et tungere Øjeblik, end mange tror, at stryge Flaget derovre, og er man sikker paa, at det ikke vil volde endnu flere Vanskeligheder paa Island? Amerikas Tilbud er jo meget generøst, og det er kommet i en Tid, da Dansen om Guldkalven gaar livligt i vort lille Folk. At, det bliver en stakket Dans, frygter jeg, og Folkesjælen tager varig Skade. Saa mange Millioner — og i Guld! Rejs Dig, mit Folk!

Forfatterinden, Admiralinde EMMA GAD, Formand for Danske Dramatikeres Forbund, skriver:

Den eneste personlige Forbindelse jeg har haft med Vestindien, har været Modtagelsen hver Sommer af et Par unge Mulatinder fra vore Øer til et Frikursus i Dansk Kunstflidsforening. Elskværdige har de været saa godt som alle, mange af dem ogsaa flinke, men fremmede Fugle, saa dybt forskellige fra os i Race og Farve, i Sprog og Tankesæt, at man har haft svært ved at indordne dem under Begrebet Landsmandinder. Ikke saa underligt, for de sorte Beboere af disse Øer er jo ikke vore Landsmænd, men et tilklistret unaturligt Anhang til os — det er som om vi aldrig er komne ud over, at de fjerne Øer engang er købte for Penge og ikke tilhører os med nogen indre Ret. Hvad urimeligt og urigtigt er der da i at afhænde dem paa samme Maade, siden deres Beboere intet højere Ønske nærer, og vi har vist os ganske ude af Stand til paa saa lang Afstand at opretholde den varige Interesse og den Offervillighed, der skal til for muligvis at ophjælpe dem.

Muligvis! Nej, det er vist ikke muligt. Man taler jo der ikke som den Blinde om Farverne, for det er jo ikke første Gang, der er Tale om et saadant Salg. Det samme Postyr som nu

var vi jo Vidne til for nogle Aar siden. Da rejste der sig en mægtig Interesse for Øerne, flyvende højt mod Skyerne som en fyldt Luftballon. Men straks efter Afgørelsen dalede den nedad den patriotiske Interesse, og laa tilsidst pladask paa Jorden læns for al Luft. Det samme vilde utvivlsomt ske nu, hvis der kunde pustes tilstrækkeligt Vej i den til en ny Luftfart.

Det er ikke at haabe. At ville klamre disse Øer til sig til Trods for, at deres Beboere kan faa saa meget bedre Livsvilkaar under en nærliggende og human Stormagts Ledelse er vistnok ligesaa urigtigt, som naar fattige Forældre selvisk afskærer deres Børn fra en lysere og lykkeligere Fremtid, end de selv kan skaffe dem. Kan være, det er Kærlighed, men den er saa egoistisk, at den er noget nær uforsvarlig.

Køkkeninspektrice, Formand for Danske Kvinders Valgretsforbund, Frøken ELINE HANSEN, skriver:

Selvfølgelig bør Danmark nu sælge de vestindiske Øer. Paa Rigsdagen er der i Realiteten Enighed herom, og den Kendsgerning vil ikke undlade at paavirke Befolkningen, saa Udfaldet af en Afstemning er neppe tvivlsomt.

Da Salget i 1901 blev forkastet, troede store Dele af Befolkningen, at nu stod vi overfor virkelige Forbedringer. Man stolede paa, at den Evne til at skabe gode Livsvilkaar for Arbejderbefolkningen i By og paa Land, som vi havde vist Evne til herhjemme, ogsaa kunde overføres paa Vestindien. Da vi imidlertid nu efter 14 Aars Forløb ikke kan notere væsentlige Fremskridt, men Forholdene derimod nærmest er fortvivlede, har vi dermed stadfæstet den Kendsgerning, at vi af forskellige Grunde ikke mægter at skabe Fremgang for Øerne.

Naar dertil kommer, at den indfødte Befolkning ønsker at komme under amerikansk Herredømme, og Plantageejerne raader til snarligt Salg, saa synes en Afstemning her hjemme egentlig overflødig. Sæt, at Afstemningen gik imod Salget, skulde Danmark saa stadig hævde Besiddelsen imod Befolkningens Ønske.

Værdigst havde det været, om Salget var fuldbyrdet ganske stille; men her øjnedes politisk et udmærket Angrebepunkt paa Ministeriet. Man kaldte paa Fædrelandskærligheden, og da det radikale Venstres Mangel paa Fædrelandskærlighed længe har været god Latin, virkede Appellen til Fædrelandskærligheden en Tid som god Agitation, indtil det ikke længere kunde skjules, at Mænd indenfor de andre Partier, hvis Fædrelandskærlighed ingen kunde tvivle om, ogsaa var stemt for Salget, hvorefter dette Agitationsstof tabte sin Kraft.

Men den Presse, hvis Løsen hele Tiden har været: »Bort med Ministeriet Zahle,« fik heldigvis et andet Agitationsmiddel, da Ministeriet maatte dementere Øsalget, nemlig *Sandhedskærligheden*.

Og skønt Dementier ikke er ukendte i det politiske Liv — heller ikke hos de andre Partier i Danmark —, saa greb den samme Presse med Begærlighed »Dementiet« og fæstede med Indignation »Løgneren« paa Ministeriet; og der er ingen Tvivl om, at dette Middel vil blive brugt i Valgkampen til at virke paa ærlige Sjæle, og at det antages særlig at ville gøre Indtryk paa Kvinderne, de nye Vælgere, af hvem det kræves, at de skal bringe renere Luft ind i det politiske Liv.

Men naar Sindene en Gang falder til Ro, vil man forstaa, at Ministrene maatte dementere Øsalget for som hæderlige Mænd at holde Aftalen med Amerika, og da de ikke har gjort det for at dække sig selv eller høste personlig Fordel, blive de store Ord om Løgn og Sandhed tomme Fraser, og man bør vel vogte sig for at ledes vild af slige politiske Lygtemænd.

Kaptajn i Marinen GODFRED HANSEN, skriver:

Under Debatten om Øsalget er det kommet tydeligt frem, at der er en Ting Salgs- og Ikkesalgsmænd er enige om, og det er, at de nuværende miserable Forhold skyldes elendig Administration. Det synes mig derefter, at de staar værdigst, der deraf konkluderer, at Administrationen maa forandres fremfor de andre, der mener, at vi skal løbe fra det hele og sælge. Ude i

Europa peger man paa Flaget, og Legionerne gaar i Døden. Her hjemme peger vi paa Pengesækken, og haler Flaget ned.

Men selv blandt de mange, der føler dette som en Skam, er der Salgsvenner. »Sporene skræmmer, siger de, »lad os komme ud af det hurtigst muligt. Der er ingen Interesse for Øerne her hjemme, saa der bliver heller ingen Ting gjort i Fremtiden«. Dette med Interessemanglen turde imidlertid være forkert. Man har blot været i Uvidenhed om Forholdene. Har man nogensinde set fremført et Forslag til Ophjælpning af Landets naturlige Hjælpekilder? Befolkningen dernede trænger ligesom den her hjemme til en Haandsrækning, naar der skal overgaas fra ældre til nyere Arbejdsmetoder paa Landbruget og Fiskeriets Omraade. Var Love derom blevet forelagt vore Tingmænd, mon de saa vilde have nægtet vore kulørte Landsmænd en rimelig Hjælp til Selvhjælp?

Mon man vilde have sat sig imod Bevillinger til en ordentlig Opmaaling, geodætisk og geografisk? En saadan vilde være af allerstørste Betydning som Grundlag for Landets Udvikling agrikulturelt, matrikult og fiskalt. Der hersker nu et saadant Virvar, at skønt Staten ejer Grund paa St. Jan, er det umuligt at faa paavist, hvor denne Ejendom ligger.

Eller vilde man have nægtet Hjælp til Forbedring af de sanitære Forhold? Eller til Modernisering af Kommunikationerne?

Men der er ingen Forslag kommet frem paa dette Sted, der har ingen Organer været, hvorigennem saadanne Forslag kunde komme til Orde. Øerne er bare blevet regerede af en til det yderste reaktionær Forsamling, der atter regeres af et til det ydeste bureaukratisk Departement her hjemme.

Mange vil sælge Øerne af Hensyn til Befolkningen. Men hvilke Rettigheder har da den kulørte Befolkning i de amerikanske Kolonier? De er ingenlunde amerikanske Borgere, og deres stærkt begrænsede Stemmeret er meget for ringe til virkelig at gavne dem. Plantageejerne vil maaske nok faa det bedre — ikke pekuniært, for de kommer ligesom nu til at staa paa egne Ben — men med Hensyn til Gendarmeri. De faar nok en Milits, der er en halv Snes Gange saa stor, som den, vi holder. Og det er en Milits, der ikke lægger Fingrene imellem, naar det

gælder om at slaa løs paa »Niggeren«. Det er derfor ikke saa underligt, at Plantageejerne, — det var iøvrigt kun de amerikanske Navne — har stemt paa Amerika.

Og »Niggeren«? Ja, naar Hamilton Jackson, der er den eneste, der har gjort noget for dem ved at skaffe dem en i høj Grad tiltrængt Lønforbedring, siger Amerika, saa stemmer de Amerika. Men forstaar Negeren, at der nu vil blive gjort noget, om ikke for andet saa for hans politiske Frihed, som han i høj Grad føler Savnet af, saa skal han nok stemme dansk.

Til Slut lidt om Negeren. Selv om han endnu ikke kan fremføre berettiget Krav paa at blive betragtet som jævngod Borger, som nogle mener, saa er han dog langt fra den quantité negligerable som andre mener. Det danske Regimente har trods sine store Fejl dog bragt Negeren betydelig fremover fra Urskovstilstanden. Dette skyldes særligt den enkelte Danskers Optræden. Godvilje og Humanitet har den kulørte Befolkning mødt hos mange af vore Embedsmands- og Landbrugerfamilier, og det er langt fra, at Danskeren som saadan er hadet. De har lært meget af os, og de dygtige af dem paaskønner det. Men netop ved at lære dem noget, har vi skabt Krav, som Regeringen intet har gjort for at opfylde, skabt Trang til bedre økonomisk Stilling uden at skabe Betingelser for, at en saadan kan opnaas. Derfor forlader de bedste af vore Folk Øerne, og det er da ogsaa en Kendsgerning, hvormed man kun behøver at spørge enhver Sømand, der har besejlet det cabiriske Hav, at den danske Neger er velanskrevet overalt. Selv suger vi saa ind Slammet fra de andre Øer f. Ex. Barbados, og alle Overtrædelser, Misgerninger etc. kan altid føres tilbage til en Barbadosmand.

Vil vi gøre noget for at Øernes menige Befolkning gennem Stemmeret kan faa nogen Indflydelse paa Sager, der vedrører deres egen Skæbne, og vil vi gennemføre Lovforslag i Retning af, hvad ovenfor er nævnt, saa vil vore Øer snart blive det, de er bestemt til af Naturen: de skønneste Perler i Antillernes Krans. De er ikke saa store, at de falder i Ørken eller Jungle. De er ikke saa smaa, at der ikke kan fremskaffes Vand. De er ikke vulkanske, saa at de ødelægges af Ild eller Jordskælv. De ligger uden for Stormcenterbanerne, saa at hærgende Cykloner er yderst sjældne. De er ikke saa bjergrige, at de er vanskelige at

dyrke. De er ikke saa flade, at de oversvømmes ved Stormflod. De er ikke saa jordfattige, at jo ikke alle Tropernes Vækster kan trives der. Og endelig er St. Thomas Antillernes bedste Havn.

Hvorfor skal vi da opgive det hele som et Fallitbo og lade det store Amerika faa Indblik i vor magtesløse Uduelighed.

Overretssagfører, Forfatter ERIK HENRICHSEN skriver:

Det paastaas, at Salget af de vestindiske Øer i Tilfælde af Folkeafstemning vilde opnaa en overvældende Majoritet. Det er muligt. Der kan kastes meget stærke Kendsgerninger i Vægtskaalen til Fordel for Salget. Det er en Kendsgerning, at Danske aldrig har bosat sig derude og søgt at knytte et Baand mellem disse Øer og Moderlandet. Det er en Kendsgerning, at de private Bestræbelser, der er blevet udfoldet siden 1902, da Salget af Øerne sidste Gang blev forkastet, har vist sig haabløse. Det er en Kendsgerning, at Negrene nu har faaet en Fører, en vis Hammilton Jackson, og at denne Mand, der paa en latterlig og naiv Maade under et Besøg herhjemme af vore Radikale og Socialdemokrater blev anerkendt som en demokratisk Fører, truet med at anstifte Oprør derover. Og saa mange amerikanske Dollars — man maatte kende danske Bønder daarlig, om man tvivlede om deres Klang i et normalt Vælgerøre.

Men ligesaa sikkert er det, at der er store Kredse i Danmark, hvem Salget af disse Øer foraarsager en lidenskabelig og ægte Følelse af national Sorg og Ydmygelse. Ladvære, at der er noget af en Illusion i denne Fornemmelse, — det er i hvert Fald en Illusion af den Slags, som holder en national Kraft oppe. Naar et Land har mistet saa meget af sit Omraade som Danmark —, hvad Under, at det da med dobbelt Lidenskab holder paa det, som er tilbage. For et Land, der som Danmark har flere andre Landsdele, der ligger paa Afstand af Hovedlandet, er det desuden en meget farlig Sag, at give Slip paa Baandet, hvormed disse fjærne Landsdele er knyttet til det. Det er et daarligt Eksempel at give Islænderne,

Færingerne og Grønlænderne, hvis Danmark sælger sine vestindiske Øer. Det er en Advis til andre Stormagter, hvis Danmark nu erkender, at Nordamerika har bedre Betingelser end vi selv for at besidde disse Øer.

Det har altid for Fantasien haft sin dragende Magt, og givet den danske Nationalfølelse en videre Horisont, at derude under Tropernes blaa Himmel, mellem de farvede Befolkninger, der vajer ogsaa det danske Flag blandt de mange andre. Den Dag det danske Flag stryges derude, vil der glide en Skygge over vor Nationalbevidsthed. Og denne Skygge vil føles som en Sorg i mange Krese. Skal de vestindiske Øer sælges — saa forlanger vi i hvert Fald, at det sker med den Erkendelse, at dette Salg er en sørgelig Nødvendighed. Og vi forlanger, at denne Erkendelse fra Statsmagtens Side skal give sig et Udtryk, der indeholder en Beroligelse og en Trøst for den sande Nationalfølelse. Men at fuldbyrde denne lidet ærefulde Daad som en driftig og dygtig Forretning i dybeste Hemmelighed, med Fordring paa Anerkendelse for diplomatisk Talent, og derpaa kaste den ind paa Rigsdagens Bord som en Sag, der skal afgøres i Løbet af nogle Dage — det er en Adfærd, som maa udæske, det er en Ringeagt for den folkelige og nationale offentlige Mening, som hos et Ministerium der vil kaldes for at være folkeligt til det yderste, røber en dyb Foragt for alt folgeligt Liv.

Naar Ministeriet Zahle, der ellers har manøvreret saa behændigt i disse Aar, er kommet saa ualmindelig klodset fra denne Sag, har det sin egen Forklaring. Vort radikale Ministerium har haft sin Styrke i den Behændighed, hvormed det udadtil og indadtil har snoet sig mellem de forskellige Standpunkter og Interesser. Man vilde have forsværget, at det netop ved en Klodsethed havde udæsket Stemningen imod sig.

Forklaringen er denne. Hvad det i denne Sag drejer sig om, er: »imponderabilier«, de uregelige og i Tal og Maal ikke ansættelige Størrelser, som de Rationalister og Materialister, hvoraf vort radikale Ministerium er sammensat, aldrig har regnet med, og som de kun har et haanligt Smil tilovers for. Det var dette »uregelige«, som Stamfaderen til de nuværende Radikale, Hørup, krænkede saa dybt med sit Slagord om, »hvad

det skulde nytte« at forsvare sig. Det er dette »uregelige«, som Historikere af samme Retning bestandig lader ude af Betragtning, naar de bedømmer Begivenhederne i vor sidste Krig i 1864. Det er dette »uregelige«, hvis Udeladelse er Forudsætningen for det radikale Partis Standpunkt i Forsvarssagen. De Radikales Fører og Profet i denne Sag, den nuværende Forsvarsminister, Hr. P. Munck, er en Mand, der kun synes inspireret af een Bog: den lille Tabel. Efter den har han og hans Tilhængere regnet hele Forsvarssagen ud. Og ikke blot Forsvarssagen, men ogsaa hele vor nationale Stilling.

Naar man hører en dansk Radikaler tale om nationale Angiggønder, stødes man idelig af en Fladhed i Tankegangen, som han selv opfatter som Statsmandklogskab og Erfaring, men som, hvis den slaar igennem, vil gøre vort nationale Liv til et Liv uden Værd og Værdighed. At vaage over Landets Ære, det er netop et af disse »uregelige« Hensyn, som disse i sine egne Tanker saa kloge Statsmænd ikke har tilstrækkelig Sans for. De vil, ligesom Falstaff, veje »Æren« paa samme Vægtskaal, hvor man vejer Fordel og Tab. De spørger ligesom ham: Kan Æren sætte et Ben paa igen? Kan Æren sætte en Arm paa? Forstaar Æren sig paa Feltskærerkunsten.

Det er den halve Forklaring af, hvorfor vort heldige og sejrrige radikale Ministerium har faaet Stemningen saa voldsomt imod sig i denne Sag, og paa faa Dage har mistet saa meget af den politiske Kredit, der forsigtigt var opsamlet i disse to Krigsaar. Men ogsaa kun den halve.

Direktør for Carlsberg VAGN JACOBSEN skriver:

De har været saa elskværdig at bede mig om en Udtalelse angaaende Betimeligheden eller Ubetimeligheden af Salget af de vestindiske Øer. Egentlig kan jeg ikke svare Dem direkte, da jeg ikke har mere Kendskab til vore »kære Øer« end Folk i Almindelighed — og det er, uden at ville smigre, vist gennemgaaende ikke meget. Det Indtryk, jeg har, er: at hverken Landet eller selve det energiske private Initiativ har haft Held til

at bringe virkelige Fordele ud af det Arbejde og de Penge, som er anvendte; at det ligger noget uden for vore Evner at kolonisere til Koloniernes og vor egen Fordel og Tilfredshed.

Det afgørende i det foreliggende Spørgsmaal, synes jeg, er: Om de Mænd, der hidtil har arbejdet med Øernes Vel for Øje og ofret Arbejde, Tid og Kapital, anser en Fortsættelse for formaalstjenlig og rentabel, og om denne »Rentabilitet« staar i rimeligt Forhold til vor uden- og indenrigske Politik.

Da det uden Ovedrivelse kan siges at have været overordentlig dygtige og kloge Mænd, der har beskæftiget sig med Forsøgene paa Øernes Trivsel, maa man i samme Forhold lægge Vægt paa deres Mening paa Spørgsmaalet, som det former sig nu — bortset fra, at alle Danske elsker Negrene og er stolte af at være en Slags Brødre og Landsmænd med dem; men i disse Tider maa jo alle være forberedte paa at ofre noget!

Forfatteren BØRGE JANSEN skriver:

Spørger jeg min Hjerne, svarer den: sælg!
 Spørger jeg mit Hjærte, svarer det: sælg *ikke*!
 Og jeg holder altid med *Hjærtet*!

Forfatteren JOHANNES V. JENSEN sender os som Svar sin Kronik fra POLITIKEN:

Jeg har hverken besøgt de vestindiske Øer eller Grønland, men jeg har dog været i Amerika og i Troperne og har set Grønlændere; hvis enhver Mands Mening skulde høres, og man ogsaa spurgte mig, vilde jeg ikke et Øjeblik betænke mig paa at udtale mig for Salget af disse fjerne Tropeøer, som ved et rent Lune af Historien er blevet i vor Besiddelse, og som hænger ved Landet uden mindste oprindelig og naturlig Ejendomsret.

En særlig Lyst til at lægge sin Stemme til det Parti, der vil afhænde Øerne, faar man ved at læse om den fortrukne Agitation, der drives af Salgsmodstandere under Henvisning til, at

det er *dansk* Jord, *dansk* Arveland og *danske* Indbyggere, man prisgiver en fremmed Magt for Penge, og at det skulde være en baade udansk og unordisk Gerning — lige det modsatte er Tilfældet! Øernes Natur er vor fjern, Befolkningen af afrikansk Oprindelse, der er ikke et dansk Maal Luft og ikke en Draabe dansk Blod paa disse stakkels Tropeøer, som ikke en Gang har sin egen Urbefolkning, men Efterkommere af en Haandfuld Slaver. Medmennesker ogsaa de, men da umulig at betragte som en uafhængelig Del af det danske Folkelegeme. Hverken ved at blande danske Udvandrere med denne udflyttede Negerbefolkning eller ved at hente dem hjem til »Moderlandet« er der noget Haab — med Erfaringer andetsteds fra — om et brugeligt Udbytte, kun alle de mere eller mindre aftøiede Mulatgrader, som hverken er Menneesker eller Vilde, et kulørt Proletariat, der udgør et af de bedrøveligste praktiske Raceproblemer i Amerika. De har i sin Tid hentet Negeren over og har det store Gros i Staterne at sørge for, lad dem overtage det lille vanskøttede Parti paa vor Par Øer ogsaa.

Salget af Øerne indeholder et Tillæg, som forekommer mig at være af en saadan Vigtighed, at det ganske overskygger Besiddelsen eller Ikke-Besiddelsen af dansk Vestindien, Tilsikringen fra Amerikas Side af den fulde Suverænitet over hele Grønland, nemlig, en Foræring, en national Lykke, der tilfalder os netop under den store Krig og næppe vilde tilfalde os ved nogen anden Lejlighed.

Her var der Grund til at mobilisere alle nationale og nationalistiske Bevisrækker til Fordel for Salget, naar det sætter os i Besiddelse, fredeligt, uomdisputabelt og for evigt, af vor store højnordiske Koloni. Den er da nordisk, ved sin Beliggenhed mere end nordisk, det er et gammelt dansk Kronland, koloniseret i Oldtiden af Skandinaver og genopdaget af Nordboer. Urbefolkningen er ikke strengt »nordisk«, den tilhører den vidtudbredte arktiske Stamme, som med store Mellemrum bebor Kysten og Øerne langs hele Nordasien og det nordlige Amerika, Eskimoerne, af os kendt under det Navn, som giver dem for vor Fantasi, som de er: *Grønlændere*.

De er, saa faa de er og til Trods for det primitive Standpunkt, de endnu indtager, nogle af Jordens fortrinligste Folk.

De afgiver det bedste Krydsningselement. En eskimoisk Blandingstilsætning indgaar i den japanske Race og har givet den nogle af dens dygtigste Egenskaber, Haardførhed, Selvhjulpenhed; noget af Urgrunden hos Kineseren, som giver ham hans stoiske Sejglivethed, noget i hans Fysiognomi minder om Eskimoen. Man kender kun gode Resultater af Krydsninger med Eskimoen, Folk, som har de bedste Egenskaber paa begge Sider. Man behøver kun at minde om Knud Rasmussen som Typen paa det blandede Produkt, der opstaar, naar Eskimoer og Evropæere mødes.

Vi ejer en betydelig, uvurderlig national Reserve i Patronatet over denne højnordiske Stamme. Jeg har en Gang i Spøg foreslaaet Knud Rasmussen, at han skulde flytte hele Grønlands Befolkning ned til Danmark, naar de nu en Gang før eller senere ikke kan holde Livet oppe mere som primitive Jægerfolk, og saa fordele dem rundt paa Gaardene hos Bønderne eller mellem Fiskerne — sligt gør man ikke mere, Fyrsterne i Fortiden gjorde det — men det vilde betale sig! Nu vil Blodforbedringen finde Sted langsomt, ved dansk Indvandring til Grønland og ved at blandede Individuer vender tilbage til Danmark igen, som f. Eks. Knud Rasmussens Type er opstaaet.

Ingen véd heller, hvor stor en Befolkning, af ægte Grønlændere, Krydsninger og Evropæere, den vældige Ø en Gang vil kunne komme til at føde, naar den sidste Hval forlængst er harpuneret og andre af Fremtidens endnu ukendte Næringsveje er blevet aabnet deroppe. Hvis vi har nogen Reserve i Kolonier, Verdens almindelige Skrig, som Millioner i Øjeblikket dør for, men i øvrigt vist saa temmelig en Illusion, hele Jorden er vel en Koloni, hvorfor eje, hvor det er tilladt alle at handle! — hvis vi ønsker os saadan en Udmark, saa lad os holde paa Grønland. Øen har hidtil paa amerikanske Kort, jeg har i hvert Tilfælde set Kort, hvor det var Tilfældet, været farvet med samme Farve som Staterne, nu tilbyder de altsaa at farve den med vor, lad os tage derimod! Lad der ikke blive Snak om Monroe-Doktrinen og Grønland — hvilket der derimod er fuld Grund til i Anledning af de vestindiske Øer.

Ved at afhænde disse os i etnologisk og geografisk Betyd-

ning lige uvedkommende Øer, der kun koster os Penge, ligger ude af vor Horisont, historisk saavel som æstetisk, i enhver Henséende, og som politisk er et farligt Sprængstof ved deres strategiske Beliggenhed, vi dog ikke kan hævde, en Bombe at gaa med i Haanden, og *tændt* netop for Tiden, ved at sælge dem — og ved samtidig at sikre os den fulde Besiddelsesret, under Amerikas Garanti, over Grønland, har vi i Danmark baaret os mere sandt dansk og nordisk ad, end der har været gjort i mange Aarhundreder.

Forfatterinden THIT JENSEN FENGER skriver:

Der sidder to Kvinder i Hjørnet af Sporvognen. De er begge gamle. Den ene har udtrukken Toiletbordskuffe til Mund, smalle isabellagule Kinder og smalle, røde Øjne bag det sorte Slør; naar hun smiler, ligner Ansigtet en Maske til at skræmme Børn med. Den anden er maanerund.

De taler om Øsalget.

Jeg kan høre en Skala af Forargelse — op i Vrede og ned i Smerte — rapt som Barnefinger paa et Klaver, timevis den samme Skala.

Og jeg sidder og husker igen den unge Mand, som smilende fortalte mig, hvor han netop havde været! Han havde været paa et Bladkontor for — pr. Kommission — at prente sin Tante, Stiftsdamens, Navn paa Protestadressen! Hun bor derude paa Landet, omgivet af Oldtid og Minder, omgivet af en særegen Atmosfære af stivnet dansk

Øsalget er en Stiftsdamesag.

Det vil sige, i sidste Instans er den naturligvis Politik, men en Politik, der søger sin Støtte i Landets Stiftsdamefølelser.

Uendelig faa har set Øerne, uendelig faa ved mere om Øerne end et Leksikon kan sige dem, uendelig faa gør sig det ganske klart, hvor de egentlig ligger. Uendelig faa har skænket disse Øer en Tanke fra den Skoledag, de havde Øerne i Geografi. — — At det er en fremmed Verdensdels Jord fundet ind i Historien længe efter at Danmark var hørt op med at slaa

Stortromme i det europæiske Kapel, at det var en sort Nation, ført til Øen som Slaver, at det er et ret begrænset Tidsrum de Øer har ligget og forsumpet under Dannebrog.

Ja — hvad véd man —

At der er forholdsvis faa Vielser og 70 pCt. uægte Børn, at Dødeligheden er stor, Nedgangen rivende, at kun 3 pCt. af Befolkningen er hvide, Religionen tre, fire forskellige, Sproget engelsk, Spedalskheden i Tiltagende og Uddannelsen lig ingen.

Ja — hvad véd man —

Man kalder det dansk.

— — —

Jeg har paa Følelsen, at mange af de Protesterende egentlig helst vilde glide tilbage i Ubemærketheden, hvor de kom fra — i en lønlig Erkendelse af, at deres Protest kom lidt forhastet, ligesom overrumplede dem selv — der blev fyret op under en Gryde med Fædrelanderi, fyret hurtigt og pludseligt, og man fløj til for at være med i Opkoget — man gav sig ikke Tid til at tænke og sætte sig ind i, hvad disse Øer egentlig er, de flimrede for Fantasien som dansk Hjerteland og først bagefter saa man den simple Sandhed:

Det er købt Jord.

Som Danmark en Gang før har villet sælge, men da gad Amerika ikke eje dem — og da Amerika strakte sin Haand ud næste Gang, da vilde Danmark ikke.

Da var de blevet saa danske.

Fra 1867 — til 1902.

Forstaa det, hvem der kan!

— — —

Befolkningen paa Øerne har stemt for Salg. De ønsker sig til Amerika. Skønt en Neger i Amerika er lig et urent Dyr, i Danmark faktisk betragtet som et Menneske! De ønsker det *dog!* Saa *maa* der være alvorlige Grunde for dem, Eksistens-Spørgsmaal der staar paa Spil, naar de ønsker sig solgt til Amerika.

Og det danske Folk, som kalder sig et Kulturfolk, maa — om ikke af nogen anden Grund, saa af denne ene — humant respektere en Nations, et Folks Ønsker, er det aldrig saa lille, dette Folk.

Forlanger man sine egne Følelser respekterede, maa man respektere andres —.

Grosserer A. PESCHKE-KØEDT skriver:

For at dømme upartisk om den nu foreliggende Salgsplan, maa man se den i Sammenhæng med de tidligere Salgsforhandlinger. Disse viser, at ansete Mænd af vore forskellige politiske Partier i dette Spørgsmaal har staaet samlede i to Lejre for og imod Salget. Da Partipolitiken saaledes ikke forklarer Modsætningerne, maa vi holde os til de fra begge Sider fremførte saglige Grunde.

For Salget anføres den Kendsgerning, at Øerne i de sidste to Slægtled under skiftende konservative og frisindede Regeringer har vist Tegn paa en formentlig under dansk Styre uhelbredelig Stagnation og Tilbagegang. De hjemlige Skatteydere har maattet svare fortsatte Bidrag til Dækning af Øernes aarlige Underskud. Den indfødte sorte Befolkning har levet under trykkende økonomiske Kaar og tilkendegivet en voksende Utilfredshed med det danske Regimente.

Baade Moderlandet og Øerne har derfor Grund til at ønske en Skilsmisse. Og naar man deler denne Anskuelse, gælder det for den danske Regering om at opnaa det størst mulige pekuniære Vederlag for Afstaaelsen. Sentimentale Argumenter skydes af Salgsvennerne til Side med den Oplysning, at Øernes farvede Befolkning i 1867 enstemmigt udtalte sig for Salget til De forenede Stater. Stærkere har Kærligheden til Danmark ikke den Gang, og de seneste Uroligheder vidner om, at Utilfredsheden med det danske Styre ikke er aftaget. I de sidste 50 Aar har vi 3 Gange forhandlet om Øernes Salg til De forenede Stater. I 1867 var Sagen for Danmarks Vedkommende lovligt godkendt, men det amerikanske Senat forkastede Traktaten. I 1902 blev Salget standset af det danske Landsting. Men Stemmerne for og imod Salget stod lige. Denne Gang synes der at være Udsigt til Enighed mellem begge Landes lovgivende Forsamlinger. Vor danske Konges Samtykke til Salget maa Regeringen selvfølgelig have sikret sig, før Traktaten blev undertegnet af den danske Gesandt.

Naar vi ser bort fra Følelser og Stemninger, er Handelen rent forretningsmæssigt set fordelagtig. Og Historien viser ikke faa Eksempler paa Salget af Kolonier uden forudgaaet Henvendelse til Befolkningen. I 1803 solgte Napoleon den store fransk-amerikanske Koloni Louisiana til De forenede Stater for en Pris af 15 Millioner Dollars. Den store Feltherre havde ingen Forstaaelse af, at han ved denne Lejlighed — for en forsvindende Brøkdel af den virkelige Værdi —, bortsjakrede en Chance, som, rigtigt udnyttet, havde sikret Frankrig et af de mest lovende Koloniriger i Verden.

I 1867, samtidig med at vi forhandlede om Salget af vore vestindiske Øer, solgte Rusland hele Alaska for en Pris af $7\frac{1}{4}$ Million Dollars til De forenede Stater. En Betaling af 25 Millioner Dollars i »Guld« for vore smaa vestindiske Øer er et Vidnesbyrd om, at Amerika efter Panamakanalens Aabning tillægger Sct. Thomas en overordentlig stor Betydning.

Mod Salget fremføres nærmest patriotiske Grunde. Danmarks Omraade er efterhaanden blevet saa stærkt indskrænket, at en Bevarelse af det, der er levnet os, er en bydende national Pligt. Stryges det danske Flag paa de vestindiske Øer, saa mister vi ej alene de paagældende Kvadratkilometer Kolonialjord, som i Aarhundreder har været i dansk Eje. Men vi paadrager os i Verdens Øjne et beskæmmende Kræmmerskær, selv om det indrømmes, at vi opnaar en høj Betaling for Afstaaelsen.

Frankrig og Rusland drog ingen varig Fordel af deres koloniale Salg. De har mange Gange angret Tabet af de Chancer, som var knyttede til de afhændede Besiddelser. Og det er ikke udelukket, at lignende Tanker i Fremtiden af vore Efterkommere kan blive knyttede til Salget af de vestindiske Øer. Der er netop nu aabnet nye Udsigter med uanede Fremtidsmuligheder. Spørgsmaalet er kun, om vi som Ejere af Øerne har Midlerne og Evnerne til at udnytte dem. Og paa dette Punkt staar vi Salgsmodstandere paa svage Fødder. Det vide Udsyn og den resolute Offervillighed har hidtil manglet vore politiske Ledere. Og dersom den ydmygede Erkendelse, at det samme vil være Tilfældet i Fremtiden, har Tag i Rigsdagens og Befolkningens Flertal, nytter det ikke at bekæmpe Salget. Uden Tro paa Sagen, store Pengeofre fra Statens Side og et energisk

Arbejde for at bøde paa Fortidens Fejl er Øernes Stilling under fortsat dansk Styre haabløs.

Den her givne Fremstilling er ikke farvet af fjendtlige Følelser mod Sælgerne. Belært af Erfaringen vænner man sig til under opblussende politiske Stridigheder at finde de virkelige Motiver. Som oftest er der en ærlig Overbevisning paa begge Sider. Men der er i den foreliggende Sag et Punkt, som hos alle rettænkende Danske burde vække Anstød. Ministeriet skulde ikke med hele Landets Øjne hvilende paa sig have aflagt et aabent Vidnesbyrd om Mangel paa Respekt for den gyldne Regel, der forpligter enhver ærekær Mand og Kvinde til, naar de siger deres Mening, at tale Sandhed. Jo højere en Politiker er placeret, des mere samvittighedsfuldt bør han iagttage denne Regel. Og gør han det ikke, virker hans Optræden demoraliserende udefter til de videste Kredse. Der rettes til en ledende Politiker mange Spørgsmaal, som han med god Grund nægter at svare paa. Men giver han et klart og uforbeholdent Svar, skal han tale Sandhed. Det modsatte skader ej alene hans personlige Anseelse. Det nedsætter den danske Styrelse baade hjemme og i Udlandets Øjne.

Desværre viser der sig i alle Lande en Tendens til Politikernes dalende Anseelse i det borgerlige Omdømme. I Manchester Guardian af 22. Juli findes en Artikel af den engelske Forfatter Bernhard Shaw imod Henrettelsen af den 52aarige Roger Casement. Her hævder Shaw, at Mænd, der deltager i det offentlige Liv — og til denne Kres medregner han sig selv — i Reglen fortjener at blive hængt, naar de har naaet en Alder af 52 Aar. Og han tilføjer, at Verden vilde vinde et betydelig forøget Velvære, hvis denne Skik konsekvent blev fulgt. »*I will go so far as to confess that there is a great deal to be said for hanging all public men at the age of 52, though under such a reputation. I should myself have perished eight years ago. Were it in force throughout Europe, the condition of the world at present would be much more prosperous*«). Det vilde være heldigt, om vore danske Rigsdagsmænd af alle Partier i højere Grad end hidtil fulgte »de rene Linier«s Politik.

Proprietær, Landbrugsforfatter J. A. LEMMING skriver:

Da vi ikke med noget Racebaand er knyttet til Befolkningen paa de vestindiske Øer, og da denne ønsker at komme under Amerika, bliver Spørgsmaalet om Salg rent praktisk. Negrene er ikke Landsbrødre med os blonde Folk, lige saa lidt som disse Tropeøer er vort Fædreland. De er at betragte som en lille Udlod, vi ved en ren Tilfældighed er kommen i Besiddelse af. Dens Beliggenhed er uheldig for en fornuftig Drift fra Hovedgaarden, og en selvstændig rentabel Drift paa selve Aastedet har vi ikke magtet eller forstaaet at gennemføre. Det er blevet til Gæld hvert Aar, til Fattigdom og Usselhed for Udloddens Befolkning og til Skam for Driftsherren, der er Danmark.

Enhver praktisk, fornuftig Mand, der handler paa eget Ansvar, vilde have solgt for længe siden.

Men det er vi jo alle i dette udmærkede Andelsland, hvor alt, hvad vi rører ved, bliver til Held for det store fælles Bedste.

Naar vi derfor ikke kan komme let og naturligt over dette simple Salg, er det, fordi der er gaaet Politik i det.

Jeg er skadefro nok til at glæde mig over, at jeg ikke hører til det Parti, der har rejst denne Politik. Thi den giver »Bagslag«, som det hedder, naar den, der slaar paa Kraftprøvens Tyrehoved i sin Iver svinger Køllen saa kejtet, at han rammer de omstaaende Beundrere.

Skousboegaard, d. 8. Sept. 1916.

Historikeren, mag. art. AXEL LINVALD skriver:

Efter alle Solemærker at dømme synes Spørgsmaalet om de dansk-vestindiske Øers Fremtidsskæbne allerede afgjort. Trods alle Drøftelser, som Sagen endnu kan give Anledning til, trods Folkeafstemning eller Valg, der rimeligvis maa til for at overhugge den sammenfiltrede Knude, som er slynget af ærlig Overbevisning i Forening med Lyst til at udnytte Salget til Fordel for Partiernes politiske Puslespil, synes Resultatet paa Forhaand givet. Overbevisningen om, at internationale Forhold gør Afstaaelsen til en absolut Nødvendighed, har utvivl-

somt i de sidste Uger vundet stadig videre frem i og udenfor Rigsdagen. Sørgeligt kun, at saa lang Tid og saa mange pinagtige Opgør maatte til, og at man ikke straks i rolig Værdighed erkendte Sagens Stilling og tog dens Konsekvens.

For Nedskriveren af disse Linier — som rimeligvis for adskillige andre — var det med blandede Følelser, at man saa Spørgsmaalet blive rejst. I det næsten halvtredje Aarhundrede, som er forløbet, siden Dannebrog for første Gang hejstes over St. Thomas, har Øernes Skæbne været sammenknyttet med Danmarks. De har vel i lange Tider været Moderlandet en besværlig Byrde, hvis Omkostninger paa langt nær svarede til de Fordele, deres Besiddelse medførte; der har dog ogsaa været adskillige Aar, i hvilke de var Landet en Rigdomskilde, hvis Udnyttelse bød Opgaver for dets Energi og Foretagsomhed. Selv om det danske Koloniherrredømme længe viste samme Grumhed overfor Negrene som de øvrige europæiske Stater, rummer det dog ogsaa Minde om en stor civilisatorisk Bedrift, da Danmark først af alle i 1792 ophævede Negerhandlen.

Til de historiske Erindringer, som altid bliver levende, naar Afgørelsen stunder til, sluttede sig en anden Tankerække. Den yngre Generation, som har oplevet det sidste Tiaars politisk-demokratiske Fremskridt, saavel som den rivende Udvikling af Landets Erhvervsliv, er Troen paa dets Muligheder for at vinde frem paa Verdensmarkedet gaaet over i Blodet. Den kunde derfor ikke andet end føle det, som om Salget nu uigenkaldelig afskar en af Chancerne.

Slige Stemninger — synes mig — kunde dog kun blive foreløbige. Alle taagede Forhaabninger maatte svinde bort, da det viste sig, at saa godt som alle de Mænd, der med Sagkundskab forenet med Lyst og Evne til at bringe Ofre havde sat et Arbejde ind for Øernes danske Fremtid, nu gav op og erklærede, at der ingen Muligheder er for at udnytte et Par Smaabesiddelser, der alene kan faa Betydning i Forbindelse med det Land, som de geografisk og nationalt hører til. Alt tyder derfor paa, at et fortsat dansk Herredømme over de vestindiske Øer, i Stedet for at styrke Nationens Tro paa dens Levekraft, vil blive en stadig mere lammende Beskæmmelse over svigtende Evner til at røgte dens Opgaver. Udfaldet af Aktietegningen til St.

Thomas Havn for Aar tilbage var allerede et Vidnesbyrd i denne Retning; de sidste Dages Forhandlinger synes mig det uomstødelige Bevis. Selv i det Parti, indenfor hvis Rækker Salget har sine eneste virkelige Modstandere, har der næppe lydt et eneste fortrøstningsfuldt Ord om Muligheden af at virkeliggøre de Forhaabninger, som har knyttet sig til Øerne. Ikke en eneste har vist Tro til, at Danmark nogensinde vilde bringe de vældige Ofre, som alle er enige om i hvert Fald er en Nødvendighed, om der skal være den mindste Chance for at bringe noget ud af vore vestindiske Besiddelser.

Hidtil har Øerne aldrig spillet nogen Rolle for den danske Nationalbevidsthed. For et Land som Holland — som det vel er naturligt at sammenligne os med — er de oversøiske Besiddelser ikke blot en Kilde til Rigdom, men en Tumleplads for dets handlekraftige og stræbsomme Ungdom. Har nogen ung Dansk drømt om en Fremtid paa vore vestindiske Øer eller haft Vovemod til at bane sig en Vej derovre? Det er sandt, at der ved Salget bliver tilmuret en Rude ud til den store Verden. Er Betydningen deraf imidlertid saa stor, naar den i Aartier har været tilgitret og saa overgroet med Spindel, at Udsigten gennem den er spærret og saa godt som ingen bekymrede sig om at lukke den op? De talrige Grønlandsekspeditioner i Forbindelse med det øvrige store Arbejde, materielt og litterært, der knytter sig til dette Land, vidner om, at det i Virkeligheden staar vort Hjerte nærmere end de tre smaa Tropeøer, og i en ganske anden Grad er naaet inden for vor Bevidsthed.

Er ovenstaaende rigtigt — hvad hver enkelt jo nu i en eller anden Form faar Lejlighed og Pligt til at gøre op med sig selv — bliver Konsekvensen, trods alle vemodige Tanker, som Afgørelsen kalder frem, alene et Ønske om, at Danmarks Opgivelse af dets sidste Tropekolonier maa forme sig saa værdigt som muligt. At Salgsbetingelserne er fordelagtige, har ingen bestridt.

København, d. 8. Septbr. 1916.

Havnedirektør, Borgerrepræsentant H. C. V. MØLLER skriver:

Det har gjort mig ondt at se, hvor mange Kræfter, der er sat ind paa at sælge vore vestindiske Øer, baade fordi det er en Del af vort lille Danmark; og fordi jeg ved Selvsyn gennem to Besøg paa Øerne (i 1904 og 1913) har et levende Indtryk af, at de Foretagender, som det private Initiativ har startet til Øernes Ophjælpning, ikke har været forgæves, men tværtimod har givet vore fjerntliggende Landsdele et kraftigt Stød fremad og skabt en Basis, paa hvilken der med al Udsigt til Øernes Opblomstring kan bygges videre under et dygtigt Styre og med økonomisk Støtte fra Moderlandet.

Særlig tænker jeg herved for St. Croix's Vedkommende paa denne Øs Opdyrkning og de sig dertil knyttende Fabriksanlæg, og for St. Thomas Vedkommende paa det dersteds etablerede betydelige Havneanlæg. Hvor vidt forskellig var ikke Indtrykket af førstnævnte Ø under de to Besøg; hvor store Landstrækninger tidligere henlaa udyrkede og tilgroede med Busk, var der nu frodige Agre og Græsland med Kvægdrift. Og i den fra Naturens Haand saa udmærket dækkede Havbugt ved Charlotte Amalie paa St. Thomas var man i fuld Gang med det af Vestindisk Kompagni nu fuldførte Havneanlæg, der utvivlsomt vil gengive St. Thomas meget af denne Øs fordums Storhed; hvor der tidligere i Bugten fandtes ganske grundt Vand, er der nu 9½ Meters Vanddybde og et stort Kajanlæg, udrustet med et fuldt moderne Oplosningsmateriel.

For mig staar det som lidet tiltalende at lade fremmede bygge videre paa og høste Fordelen af, hvad der paa de dansk-vestindiske Øer med saa betydelige Offre er lagt Grunden til. Danmark bør have Interesse for og Evne til at fortsætte den gode Begyndelse, der er gjort til denne Landsdels Opvækst, og da det er saa, at den langt overvejende Del af Moderlandets Befolkning kun aner lidet om vore fjernt liggende Øers gode Sider, er der her et Omraade, hvor Landets Styre har Pligt til en nøje Undersøgelse og til en derpaa bygget klar Vejledning for Befolkningen, for at denne kan siges at være moden til at afgive sin Stemme i Spørgsmaalet om Øernes fremtidige Nationalitet.

Den socialdemokratiske Redaktør, Folketingsmand, Borgerrepræsentant HANS NIELSEN, »Hamilton Jacksons Ven«, skriver:

Naar alle foreliggende Forhold tages i Betragtning, saa anser jeg det for givet, at de vestindiske Øer ere tabte for Danmark, ligegyldigt om vi vedtager eller forkaster den med den amerikanske Regering afsluttede Salgstraktat.

De hemmelige Meddelelser, som Rigsdagen har faaet i saa Henseende, kan ikke misforstaas, og vi maa være klare over, at vor Besiddelse af Øerne er et Tidsspørgsmaal.

Under disse Forhold kunde det kun forsvares at stemme mod Salgskontrakten for saa vidt Øernes Befolkning energisk modsatte sig Afstaaelsen til Amerika. Dette gør Befolkningen som bekendt ikke mere, idet den hvide Overklasse paa Øerne saavel som den indfødte Befolknings store Flertal nu synes stemte for Overgangen til de forenede Stater.

Dette har været afgørende for min Stilling til Afstaaelsespørgsmaalet.

Om Danmark vedblivende vilde beholde disse Øer, da maatte man gaa til store Reformer ikke blot i Administrationen men først og fremmest til dybtgaaende kulturelle Reformer paa næsten alle Omraader. Næringslivet og Skatterne maatte reformeres, saa der skabtes Muligheder for en bedre Tilværelse end den, der nu bydes den indfødte Befolkning, og Danmark maatte yde betydelige Tilskud til Ophjælpning af et nyt Agerbrug samt til humane Foranstaltninger for alle, der ikke selv kan klare sig, og deres Antal er stort paa Øerne.

En saadan Reformlovgivning vil koste mange Penge, ligesom det vil kræve store Udlæg, hvis alle Øernes Muligheder skal udnyttes.

Jeg anser det for udelukket, at disse Midler kan skaffes tilveje herhjemme. Da man tegnede Aktier i St. Thomas Havneanlæg, viste det sig, at kun en lille Kreds af Pengemænd samlet omkring Landmandsbanken og Østasiatisk Kompagni havde Vilje til at tegne sig for anstændige Summer, og dog var der her Udsigt til Gevinst, maaske endog stor Gevinst.

Skal man nu gaa til store Reformarbejder — hvor Gevinsten er tvivlsom — saa kan man ikke vente store Ofre fra

privat Side, og Rigsdagen vil næppe være mere villig, end den hidtil har været, naar det gælder om at lukke Pungen op.

Muligvis kunde der dog herhjemme rejses en Bevægelse for saa vidt, at vor Besiddelse af Øerne var ganske sikker, og man trygt kunde regne med, at disse Øer altid vilde blive under dansk Styre.

Men dette kan man ikke mere tro paa, og Følgen vil blive, at Øerne fremdeles bliver ligegyldige for det danske Folk.

En saadan Fremtid kan og bør vi ikke byde Befolkningen paa de vestindiske Øer.

Gennem Tiderne har vi mishandlet dette Folk, hvis Historie er en hæslig Kæde af Undertrykkelser og grufuld Lidelse. Vil vi ikke helt til Bunden reformere disse Tilstande, da bør vi hellere i Dag end i Morgen overlade Øerne til Amerika.

Jeg for min Part stemmer for Salgstraktaten. Jeg gør det uden Begejstring, thi jeg føler det som en national Forsmædelse, at Danmark efter 200 Aars Besiddelse nu maa aflevere disse Øers Befolkning i en saa ynkværdig Tilstand, som den, hvori den nu befinder sig.

Fhv. Formandinde for Danske Kvinders Forsvarsforening, Fru CHARLOTTE NORRIE, f. Harbou, skriver:

Det var i London i Sommeren 1899. Vi stod en Del Damer sammen fra mange forskellige Lande, og Talen faldt paa Kolonier: Englands, Tysklands, Frankrigs, Belgiens, Hollands, — og hvorledes de laa rundt om i de fire Verdensdele.

»Og Deres Kolonier? Hvor ligger de?« spurgte en gammel amerikansk Dame mig.

Allerede fra min Barndom havde jeg hørt om, at Danmark burde se til at komme af med sine Kolonier; jeg syntes derfor, at det ikke var værd at lægge for stor Vægt paa dem, og svarede: »Aa, vore Kolonier er saa ubetydelige. Det er ikke værd at tale om dem!«

Min kloge gamle amerikanske Veninden vendte Hovedet bort. Jeg havde en Følelse af, at jeg var dalet lidt i hendes Om-

dømme; og da jeg satte meget stor Pris paa hendes Venskab, gav jeg mig til paany at overveje Spørgsmaalet om Kolonier — og ganske særlig om vore danske Kolonier. Følgen var, at jeg næste Dag sagde til hende: »Vi talte igaar om Kolonier. Danmarks Kolonier ligger i Amerika. Vi har for det første Grønland, hvis Størrelse maaske er mere iøjnefaldende end dets Betydning; men Grønland staar vore Hjerter nær. Saa har vi ogsaa 3 smaa Øer i Vestindien. Vi har i sin Tid tjent en Del Penge derovre, men nu giver Øerne snarest Underskud. Jeg kan dog fortælle Dem, at den danske Konge allerede i 1792 forbød Slavehandel fra Nytaar 1803 at regne, og at Slaveriet blev ophævet paa vore Øer i 1848.«

Se, det forstod min Veninde at sætte Pris paa: hun havde i sin Ungdom taget levende Del i Arbejdet for Negrenes Frigørelse i U. S. A.

Men mine Tanker blev ikke staaende ved det, Øerne havde været for os i Fortiden!

Det kom efterhaanden til at staa klart for mig, at de kunde komme til at betyde endnu meget mere for os i Fremtiden, naar en yngre og modigere Slægt kom til Styret i Danmark, — en Slægt, der ikke frem for alt spørger om, hvad en Ting kan nytte i det givne Øjeblik, men som kan se ind i den Tid, der kommer!

Jeg har kendt Familier, som ved Overgangen fra det 18. til det 19. Aarhundrede vendte hjem til Danmark med ret store Formuer, som de havde tjent i dansk Vestindien. Disse Formuer blev ganske vist for en stor Del igen sat til under Danmarks store Pengekrise for hundrede Aar siden, men netop de har maaske bidraget til at hjælpe Landet paa Fode igen.

Senere har Danmark intet gjort for at ophjælpe Øerne. Men lad det høre Fortiden til!

Skulde vi ikke kunne tænke os den Mulighed, at der en Dag igen bliver Formuer at vinde for dansk Foretagsomhed i dansk Vestindien? Danmark dyrker sine Heder og Moser. Skulde det danske Folk ikke ogsaa en Dag finde Udveje til at faa vor tropiske Jord under Kultur?

Vi skylder vore Unge at faa en Mulighed for at svare paa dette Spørgsmaal.

Man siger, at vore vestindiske Øer kun er ganske løselig knyttet til Danmark! Maaske! Det er vel tilfældigt, at jeg endnu

føler Baandet fra Fortiden, der knytter de fjærne Øer til Moderlandet, men der er dog endnu enkelte andre, der ligesom jeg føler Baandet! Flere er der sikkert, der som jeg mener, at Danmark ikke har noget selv nok saa lille Stykke Land at miste, og der er endnu nogle gamle, der som jeg husker, hvor ondt det gør, naar et lille Land bliver endnu mindre.

I min Barndøm forkastede den amerikanske Kongres et Forslag om Køb af de dansk-vestindiske Øer. I 1902 blev et lignende Forslag forkastet af den danske Rigsdag.

Under Forhandlingerne her var der Mænd, som lovede at sætte Penge og Arbejde ind paa at ophjælpe Øerne, og dette Løfte bragte Tallet paa de Rigsdagsmænd, der vilde sælge, saa langt ned, at det — med Nød og Næppe! — lykkedes at faa Salgstraktaten forkastet af den danske Rigsdag.

Men den danske Rigsdag og de skiftende Regeringer tog ikke Konsekvenserne af Forkastelsen! De lod fremdeles Øerne gaa for Lud og koldt Vand og overlod til »det private Initiativ« at ophjælpe dem.

Hvad der er udrettet i den Retning, hvad der er vundet, derfor gjorde Landstingsmand, Grosserer Holger Petersen Rede ved Forhandlingerne i Mødet den 25. August; jeg kan nøjes med at henvise til denne overordentlig lærerige Tale*), hvorefter det fremgaar, at en af de Mænd, der til Bunds kender denne Sag, en Mand, der selv har givet baade Penge og Arbejde for igen at aabne Vejen for dansk Foretagsomhed i Mellemamerika, mener, at det, der allerede er vundet derovre siden 1902, lover godt for Fremtiden.

De Mænd, der vil sælge Øerne, henviser til, at det ikke er første Gang, Kolonier er Genstand for Køb og Salg. Og dette er ubestrideligt! Men der skyldes os et Bevis for, at det var til Gavn for det Land, der solgte, at saadant Køb og Salg fandt Sted. Ved det samme Landstingsmøde, hvor Grosserer Holger Petersen talte om Øernes Fremgang i Løbet af de sidste 14 Aar, berørte Admiral Richelieu »Trankebar og vore andre prægtige Kolonier i Østasien, som, hvis vi havde beholdt dem, nu kunde have været til allerstørste Gavn for vor Skibsfart**).

*) Talen findes gengivet senere i Bogen.

**) Ogsaa denne Tale er gengivet i denne Bog efter det stenografiske Referat.

Enhver vil indrømme, at Admiralen er inde i den Sag, det drejer sig om, naar han taler om østasiatiske Forhold, og enhver vil være overbevist om, at han har Ret i sin ovennævnte Udtalelse. Vi kan altsaa gaa ud fra som givet, at det har været til Skade for os, at vi opgav vore Kolonier i Østasien. Hvad vandt vi derved?

Paa det Spørgsmaal maa vi kræve Svar!

Det er en betydelig Sum, der nu bydes for Øerne. Men vi maa ikke glemme, at en ret stor Del deraf vil medgaa til Afvikling af de forskellige Foretagender, som »det private Initiativ« har sat i Gang paa St. Croix og St. Thomas, til Pensioner for de nuværende Embedsmænd, til Oprettelsen af et dansk Konsulat o. l. Hvor vil vi om 20 eller 50 Aar finde de Spor, som de tilbudte Millioner har efterladt sig? De vil hurtig udslettes!

I dette Øjeblik trænger vi saa vist ikke til de Penge! Efter en hidtil ukendt Maalestok strømmer Pengene ind i Landet! Store Forumer vindes! Danmark er langt fra Udsigten til at gaa til Grunde i Fattigdom, — et Land gaar heller ikke til Grunde, fordi det er fattigt, men man har set Riger, der er gaaet til Grunde i overvældende Rigdom og i den Overkultur, som fulgte med Guldstrømmen.

Ved næste Valg til vor Rigsdag skal vi danske Kvinder udøve vore nye politiske Rettigheder under lige Vilkaar med Mændene. Og umiddelbart forinden foreslaar Regeringen at gøre vort Fædreland mindre!

Vi vil dog for Eftertiden komme til at staa med vor Del af Ansaret for Øernes Salg, — hvis det ikke afværges! Thi det er foreslaaet, at vi ved en Nydannelse i dansk Forfatningsliv, — ved en Folkeafstemning! — skal faa Lejlighed til at udtale os derom. Men man hverken kan eller vil give os de Oplysninger, uden hvilke det vil være os umuligt at vælge mellem paa den ene Side at sælge, — og paa den anden Side at bevare Øerne for Danmark, vel at mærke med Forpligtelse til nu at træffe fyldestgørende Foranstaltninger til, at Øerne kan gaa en lys og lykkelig Fremtid i Møde under Dannebrog til Gavn baade for dem selv og for Moderlandet.

Vi har løsnet, ja, næsten løst det Baand, der bandt Island til Danmark. Nu overvejer vi, om vi skal sælge de 3 vestindiske Øer. Men kaster vi Blikket ud over vort Fædrelands snævre

Grænser, ser vi andre Lande, der afslaar at sælge deres Kolonier, — skønt de maaske kunde trænge mere til Penge end Danmark.

Og vi ser England og dets Kolonier fast bestemt paa, saa snart Krigen er forbi at stramme de Baand, der knytter dem sammen. Kunde vi ikke drage Lære deraf? Vi har jo allerede i saa mange Retninger taget det engelske parlamentariske Liv som Forbillede.

Og skarpt og tydeligt maa vi gøre os det klart, at sælger vi Øerne nu, saa giver vi *for stedse* Afkald paa et Gode, paa en Fremtidsmulighed, som vi aldrig kan vinde tilbage.

København i September 1916.

Professor, Forstander for Statens Lærerhøjskole, HANS OLRİK skriver:

I 1902 var jeg stemt for Salget af de vestindiske Øer. Men nu staar Sagen anderledes for mig, dels fordi Gennemførelsen af Panama-Kanalen har mangedoblet Øernes Betydning, dels fordi der virkelig er paabegyndt et privat Arbejde til Øernes Genrejsning. Dette Arbejde har ikke været forgæves, og der kan være Haab om godt Udbytte af Bestræbelserne, hvis Staten gør sin Pligt og træder hjælpende til. Under disse Forhold kan jeg ikke se, at man yderligere og netop nu bør formindske det danske Omraade. Jærnhaard Nødvendighed har flere Gange gjort Danmark mindre. Men her er der antagelig ikke nogen Tvang. Ja, kan man overbevise os om, at vi ikke staar frit med Hensyn til Salget, saa er det en anden Sag. Men hidtil er det ikke sket.

Naar jeg — som man vil se — i selve Spørgsmaalet om, hvorvidt vi skal sælge de vestindiske Øer ikke følger Flertallet af Venstre, saa slutter jeg mig derimod fuldt ud til Venstres Krav vedrørende Fremgangsmaaden ved Afgørelsen af Sagen.

Venstres Ordfører i Landstinget, Bladudgiver JØRGEN PEDERSEN skriver:

Naar der til mig er rettet Henvendelse om »et Par Linier angaaende det eventuelle Sag af vore vestindiske Øer«, gaar jeg ud fra, at det udelukkende er Sagens Realitet, Talen er om, og ikke om de Grunde, der har bestemt et Mindretal i Folketinget til at foreslää og et overvældende Flertal i Landstinget til at vedtage en foreløbig Udsættelse af Salgsspørgsmaalets endelige Afgørelse. Ligeledes maa jeg forudsætte, at der i »et Par Linier« ikke ventes nogen udførlig Begrundelse af mit Standpunkt, men at det væsentlig kun er dette, »for eller imod«, der ønskes angivet.

Jeg skal da indskrænke mig til at bemærke: at efter hvad jeg har kunnet erfare om Tilstanden paa vore vestindiske Øer; efter de Ofre, det maatte antaget at ville kræve, naar blot de væsentligste af de tilstedeværende Mangler skulde afhjælpes; efter det Skøn, jeg kan danne mig om Rigsdagens Villighed til at bringe disse Ofre, og med de Vanskeligheder for Øje, der vilde være forbundne med for et lille Land som vort i Længden at hævde denne fjerne Besiddelse, maa jeg anse det for bedst, saa vel for os her hjemme som for Øerne, at de overdrages til Amerikas Forenede Stater.

Og denne min Opfattelse paavirkes ikke af Bekymring over, at man dermed vil »rive den sidste Fjer af Danmarks Hat«. En Fjer kan pynte en Hat, naar den vajer strunk og ren, men hænger den paa Hatten knækket og forpjusket, gør den absolut det modsatte Indtryk. Danmarks Ære lider intet ved, at man overlader til andre at løse en Opgave, som man ikke tror sig i Stand til selv at magte.

Det konservative Folkepartis Ordfører i Landstinget, Grosserer HOLGER PETERSEN udtalte den 25/8 i Landstinget:

Nu, da Spørgsmaalet om Salg af vore vestindiske Øer igen staar paa Dagsordenen, vil det være naturligt, at jeg udtaler mig om Forholdene paa vore Øer og om, hvilke Foretagender der er

bragt til Udførelse derude siden 1902. Det er saa meget mere naturligt, ja nødvendigt, som der fables om, at alle de store Planer er bristede og Øerne i Forfald og Tilbagegang.

Jeg skal da først minde om, at da Rigsdagen i 1902 forkastede den forelagte Traktat, skyldtes det i væsentlig Grad en Erklæring fra nogle Mænd om, at de paatog sig at bidrage deres til at bringe Øerne fremad, og i de 14 Aar, der er gaaet siden den Tid, har vi ikke svigtet de Pligter og det Ansvar, vi den Gang paatog os. Blandt de Foretagender, der umiddelbart efter Salgsspørgsmaalets Afgørelse blev sat i Gang, skal jeg omtale Vestindisk Kompagni, der blev oprettet i 1903, et Dampskibsselskab med en Aktiekapital paa over 4 Mill. Kr., hvis Opgave det bl. a. var at vedligeholde en regelmæssig Dampskibsforbindelse med Moderlandet, som hidtil havde manglet. Plantageselskabet Dansk Vestindien dannedes samtidig, og i Begyndelsen af 1903 købtes adskillige Plantager, navnlig paa St. Croix med et Areal paa ca. 4,000 acres, der senere er forøget med ca. 2,000 acres. Disse Plantager var fuldstændig ude af Drift, det meste var Buskland uden Boliger og med en elendig halvvild Kvægbesætning. Man har sagt, at flere og flere Plantager ligger udrykkede hen, og at vi ikke kan være bekendt at aflevere Øerne i den Tilstand, de nu henligger i. Sandheden er den stik modsatte. I de sidste 14 Aar er ca. $\frac{3}{4}$ af St. Croix's Areal blevet bragt i Kultur, Markerne er blevet opdyrket og indhegnet, der er gjort Forsøg med nye Kulturer, Funktionær- og Arbejderboliger er Aar for Aar blevet bygget og forbedret. Kreaturer og Heste findes nu i rigelig Mængde og ved Indførsel af Tillægsdyr af nye Racer er de forbedrede. Man har gjort Forsøg med Husmandslodder uden dog at have opnaaet tilfredsstillende Resultat. Vi staar med Hensyn til Landbrug ikke tilbage for de engelske Øer, der har lignende klimatiske Forhold som vore.

I Aaret 1903 købte Godsejer Lachmann en Sukkerfabrik og nogle Plantager paa St. Croix. Disse forbedredes, en ny moderne Sukkerfabrik byggedes, og Jernbaner anlagdes. Ved Godsejer Lachmanns Død i 1909 overgik disse Ejendomme til et Aktieselskab, som i 1912 udvidede sin Virksomhed ved Købet af en Amerikaners Ejendom. Paa den Maade er den overvejende Del af St. Croix's Jord nu kommet paa danske Hænder og er

efterhaanden fra sin forsømte Tilstand blevet bragt i Kultur. I 1912 indbødes til Aktietegning i »Det vestindiske Kompagni«, idet Indbyderne var »gennemtrængte af Overbevisningen om, at St. Thomæ Havn efter Panamakanalens Aabning kan faa stor Betydning for den internationale Handel til Gavn og Ære for saavel de dansk vestindiske Øer som for Moderlandet«. Fra Regeringens og Rigsdagens Side forelaa der en Lov om Koncession til Udnyttelse gennem Tørlægning og Uddybning af St. Thomæ Havn. Resultatet af Henvendelsen om Aktietegningen var det sørgeligst mulige; af den udbudte Kapital paa 20 Mill. Kr. blev kun $5\frac{1}{4}$ Mill. Kr. tegnet, og deraf var kun ca. 2 Mill. Kr. tegnede af det danske Folk, Resten var i større Beløb tegnet af Institutioner, Banker samt enkelte Privatmænd. Disse 2 Mill. Kr. udgjorde hele den Interesse, som Nationen viste dette betydningsfulde vestindiske Foretagende, der ikke alene var af Betydning for dansk Vestindien, men af største Betydning for Moderlandets kommercielle og industrielle Fremtid. Heldigvis blev Planen om St. Thomæ Havn ikke opgivet, første Sektion af Havneanlægget blev udført, og det staar nu færdigt til at udnytte de Chancer, som vil komme efter Krigen. Jeg skal kortelig nævne, at Vestindisk Kompagnis Havneanlæg er den bedst beliggende Del af St. Thomæ Havn, som foruden store Kajer har Kulkraner, Olie tanks, Elektricitetsværk, Cisterner til Vandforsyning, kort sagt alle de Anlæg, som hører til en moderne Havn. Jeg skal endvidere nævne Hendes Majestæt Enkedronningens beundringsværdige, store Arbejde for Børneplejen, hvad der herhjemme er udrettet fra kirkelig Side, og at Skolebørnene har lært at tale Dansk. St. Thomæ Havn har faaet elektrisk Belysning og Isværk, og der findes Telefonanlæg saavel paa St. Thomas som paa St. Croix.

Efter dette tror jeg ikke, man har Lov til at sige, at de vedkommende Mænd og andre danske Mænd og Kvinder ikke fuldt ud har gjort deres Pligt, eller, som der er sagt, at deres store Planer er bristede. Nej, hvad der er bristet, er Lovgivningsmagtens Pligter lige over for Øerne. Den i Januar 1903 udsendte vestindiske Kommission »havde det Hverv at undersøge, hvorledes der paa de dansk vestindiske Øers Budgetter saa vidt muligt kan tilvejebringes Balance mellem Indtægter og Udgifter,

eventuelt gøre Forslag om Ændring i Kolonialloven af 1863 og i øvrigt udtale sig om Foranstaltninger til Øernes Ophjælpning». Fra Kommissionens Side foreligger et stort og i mange Henseender fortræffeligt Forslag til Forbedringer i Øernes Forhold, men ud over en ny Koloniallov og en ganske betydelig Reduktion af den danske Stats Tilskud til disse Øer, der f. Eks. i Aar paa dette Aars Finanslov er ca. 40,000 Kr. (medens St. Croix aarlig maa betale til den danske Stat 75,000 Frcs.), har Regering og Rigsdag saa godt som intet bidraget til Øernes Ophjælpning. Af Koloniallotteriet, der som bekendt blev oprettet til Gavn for Øerne, indkasserer Staten aarlig i Afgift og Overskud 5 à 600,000 Frcs., som udelukkende benyttes til at dække Statens Tilskud til Øerne. Dette var ikke Meningen med Oprettelsen af Koloniallotteriet, men karakteriserer den omsorgsfulde Maade, paa hvilken vi behandler vore Øer. Med Undtagelse af Forslaget og Koncessionen til Forbedring af St. Thomæ Havn, fremsat af Finansminister Neergaard, har saa godt som intet af Ministerierne efter 1902 foretaget noget, der kunde forbedre Forholdene paa Øerne, f. Eks. Opmaaling og geologiske Undersøgelser af Øerne, bl. a. for at tilvejebringe Grundlaget for en Vandforsyning til Drikkevand og til eventuelle Vandanlæg, Oprettelse af Landbrugsskoler og andre Skoler, Forbedring af Sundhedsforholdene, bl. a. ved Udryddelse af Mosquitos-Plagen og Foranstaltninger imod den store Børnedødelighed. Hver Gang der har været saadanne Forslag fremme, er de blevet afvist med: For Himmels Skyld, kom ikke frem med noget Krav, thi saa bliver Øerne solgt! Og som de politiske Forhold har udviklet sig, maatte det befrygtes, at Salgsspørgsmaalet vilde komme op igen. Vestindiens Venner maatte stole paa sig selv og haabe paa, at gunstige Regnforhold maatte bringe Forbedring i den økonomiske Tilstand paa St. Croix, og man maatte saa nøjes med ad privat Vej at udføre nogle af de Forbedringer, som Staten nægtede sin Bistand til. Desværre har vi i alle disse Aar haft en Tørkeperiode derude længere end nogen Sinde før, og som Følge heraf har Sukkerhøsten været yderst ringe og med ruinerende lave Priser. Jeg skal dog bemærke, at Sukkerhøsten i Aar paa Grund af rigelig Regn har været overordentlig stor, men Udsigten for næste Aar er paa Grund af den 2 Maaneders Strejke i Begyndelsen af Aaret

blevet meget forringet. Bomuldsdyrkningen, som Planteselskabet indførte med godt Resultat, maa opgives, fordi der ikke kunde skaffes Hjemmel for de Lovregler, som denne Plante nødvendigst kræver for at kunne dyrkes med Udbytte. Dette Aars Høst gik tabt paa Grund af Strejken.

Jeg kommer nu til de Forhold, der indtraadte i Fjor, da Hamilton Jackson rejste en Bevægelse blandt Negrene paa St. Croix. Paa St. Thomas vil man ikke have noget at gøre med Hamilton Jackson. Det er det rene Racehad, han prædiker, og han kræver, at al Jord skal tilhøre Negrene, og de Hvide skal forjages fra Øen. I Begyndelsen af dette Aar begyndte Hamilton Jackson en Generalstrejke, der varede to Maaneder, og da Sukkerhøstens Begyndelse derved hindredes, bibragtes der Fabrikkerne og Planterne betydelige Tab. Tilsyneladende blev Strejken afsluttet med en Overenskomst, men i Virkeligheden fortsættes den stadig med Smaastrejker og Sabotage. Arbejdslønnen er steget, men Arbejdsydelsen er sunket saa langt ned, at man nu i 5 à 6 Dage faktisk faar langt mindre og langt ringere Arbejde udført end tidligere i den halve Tid. Arbejderne er trodsige og uvillige og forlader deres Arbejde under de urimeligste Paaskud. Paa Grund af disse Forhold vil den kommende Høst blive ringere end i Aar. Udsigterne for de kommende Maaneder er saaledes ikke lyse, idet der nu paatænkes en Strejke til 1. November. Med velberaad Hu og aabenlyst prækes Racehad, og der er skabt et Modsætningsforhold, en Mistillid og et Had, som aldrig før har eksisteret paa vore Øer, og som umuliggør enhver ordnet Samfundsudvikling. Der er med stor Uforstand med Støtte herhjemme fra, ogsaa fra Regeringens Side, rejst en Storm i Befolkningen derude, som allerede har lagt meget af det Arbejde øde, som i en Aarrække er blevet gjort herfra. Hvis »Valkyrien« ikke var blevet sendt ud i Fjor, havde vi sikkert haft Oprør, men »Valkyrien«s Nærværelse dæmpede Bevægelsen, og det er nødvendigt, at den fremdeles bliver derude. Forholdene paa St. Croix er saaledes, at Guvernøren og Embedsmændene fornærmes og haanes af Hamilton Jackson og maa nøjes med den kummerlige Tilfredsstillelse efter et halvt Aars Forløb at faa en Dom over ham, som intet betyder, da han intet ejer. Selskabernes og Fabrikkerne Funktionærer forlader Øen — vi har

allerede mærket det —, fordi de ikke vil udsætte deres Hustruer og Børn for Fornærmelser eller Overfald.

Jeg har nu i kort Udtog givet en Fremstilling af det Arbejde, der i henved 14 Aar er udført paa vore Øer, og Oplysning om de lidet tiltalende Forhold, der i Fjor og i Aar hersker paa St. Croix. *Men skal vi beholde Øerne, maa der skaffes Sikkerhed for, at baade Stat og Folk vil træde til og yde, hvad der er nødvendigt til Øernes Ophjælp.* Jeg tror ikke, at den højtærede Finansminister har Ret, naar han taler om 2 × 25 Mill. Kr.; det er et Tal, som umuligt kan være rigtigt. Men fremfor alt maa der i dette Øjeblik skabes Ro og Fred paa St. Croix, og hertil paakalder jeg den højtærede Finansministers Hjælp. Forholdene vilde have set anderledes ud, hvis Jackson ikke havde faaet den venlige Opmuntring herhjemme, og hvis hans skandaløse Optræden mod Embedsmændene og den hvide Befolkning øjeblikkelig var blevet standset. Jeg paakalder, som sagt, Ministerens energiske Indskriden, for at Forholdene ikke yderligere skal blive forværret. Den højtærede Indenrigsminister talte om, at vi alle sammen havde opgivet Øerne. Nej, vi har ikke opgivet dem, før Hamilton Jackson optraadte, og det er Regeringens Fejl, at den ikke er optraadt imod ham; derfor har vi opgivet Ævred, og vi har ikke nogen anden Grund, netop ikke i Aar, hvor det har været den største Høst i mange Aar paa St. Croix. De fleste vil faa Overskud i Aar.

Lige overfor den ærede Ordfører, det ærede 5te Medlem for 6te Kreds' (J. Pedersen) Udtalelse om, at en Afstaaelse er det bedste for Øerne, vil jeg sige, at jeg ved ikke, hvori det bedste for Øerne skulde ligge, naar de gaar over til Amerika. Befolkningen opnaar ikke amerikansk Borgerret, de opnaar ikke toldfri Indførsel til Amerika — det er for de besiddendes Vedkommende. Og for Negrenes Vedkommende? Det er dog aldrig blevet sagt om vore Øer, som det er blevet sagt i Amerika af en høj Embedsmand fra Puerto Rico, at Negrene døde af Sult paa denne Ø. Maaske der dør en enkelt, men det er aldrig blevet sagt offentligt om vore Øer, at Negrene der skulde dø af Sult. Maaske vore Negere vil faa en højere Arbejdsløn, naar de kommer under Amerika, men saa faar de ogsaa Lov til at betale ganske anderledes for deres Fornødenheder. Jeg

ser altsaa ikke, at Negrene kan have nogen som helst Glæde af at komme bort fra Danmark, hvor der tages Hensyn til dem, og over til Amerika, hvor der ikke tages Hensyn til Negrene.

Det ærede 1ste Medlem for 1ste Kreds (C. C. Andersen) udtalte sig i stærke Toner om vor Nations Mangel paa Sagskundskab, Evner og Midler. Det er dog sørgeligt, hvis man skal frakende det Landbrug, som hævder for sig at være det dygtigste i Verden, at de savner Evne til at opdyrke 4 danske Kvadratmile, og det vil jeg protestere imod. Det ærede Medlem talte om de store Ofre af Kapital. Ja, det er jo vanskeligt for mig her at sige, hvor meget der er tabt, men mange Millioner kan det virkelig ikke være. De danske Foretagender paa St. Croix repræsenterer vistnok i alt 8 à 10 Mill. Kr., og Bygningerne og Jorden er der jo endnu. Der kan derfor næppe være tabt Millioner, og det, der er tabt, kan tjenes ind igen, hvis vi i et kommende Aar faar den samme gode Høst igen som i Aar, saa er de Tab indvundne. Vi kender ogsaa herhjemme til, at det danske Landbrug kan lide Tab, og jeg tror ikke, at Tabene bliver større derovre. Nej, Forholdet er det, at vi i de 14 Aar har gjort et stort banebrydende og paa Grund af Tørken ikke lønnende Arbejde. St. Croix ser i dette Øjeblik skønnere ud end den maaske har set ud nogensinde, ialt Fald i de sidste 50 Aar. De fleste af Ejendommene bestyres af danske Forvaltere og Underforvaltere, og det samme gælder Fabrikkerne. Øen har aldrig været saa dansk, som den er nu, og selv Børnene har lært at tale Dansk. Og det er dette Øjeblik, man vælger til at sælge de dansk-vestindiske Øer!

Raadmand GUSTAV PHILIPSEN skriver:

Jeg stemte i 1902 uden Betænkning for Øernes Salg sammen med det overvejende Antal af Folketingets Medlemmer af alle Partier, og jeg har ikke i hvad der senere er foregaaet fundet Grund til at fortryde min Afstemning. De velmente offerberedvillige Bestræbelser for Øernes Ophjælpning har ikke baa- ret Frugt udover det sørgelig berømte Koloniallotteri, har kun yderligere understreget Tilstandens Uholdbarhed.

Naar mit Standpunkt dengang var saa afgjort, skyldtes dette væsentlig en Række Samtaler med afdøde G. A. Hagemann. Vor Grundbetragtning var følgende:

Da Danmark i sin Tid erhvervede de vestindiske Øer, var Formaålet ikke national Landvinding, men derimod at skaffe nyt Grundlag for Erhvervstilskud, altsaa som en Forretning. Betingelserne for dennes Fortsættelse er ikke længere til Stede.

For *St. Croix* Vedkommende:

De exceptionalle Fordele ved en Tropekultur paa en lille Ø er svundne. Det vigtigste Tropeprodukt, Sukkeret, frembringes nu bedre, billigere, fordelagtigere i Fædrelandet selv; den syntetiske Fremstilling af en Række tidligere højt betalte Trope-stoffer nedsætter Værdien af et Produktmarked i Troperne; Menneskets voksende Herredømme over Naturen har muliggjort Plantagedrift i Tropelandene i uendelig større Stil end paa de smaa Øer, hvortil Kulturerne i tidligere Periode var knyttede.

Under disse Omstændigheder træder Vanskelighederne ved vort Tropebrug i Forgrunden, Vandmangelen som Følge af de ringe og lunefulde Regnfald og de umulige Arbejdsforhold. Det første Moment trænger ikke til Omtale; derimod maa det med Hensyn til Arbejdsforholdene bemærkes, at vor Plantagedrift hvilede paa Arbejde ved Slaver, slæbt paa den grusomste Maade fra deres Fædrenejord og hørende til en lidet fremskreden Menneskerace. Slaveriet maa opgives, men siden da er det ikke lykkedes at finde en Arbejdsform, der sikrede Driftens rolige og effektive Gang og samtidig bød tilfredsstillende Kaar for Arbejderne. Et demokratisk styret Land kan ikke opretholde en Arbejdsordning, der mere eller mindre bærer Trældommens Mærke, og uden en saadan har hidtil Tropekultur under Forhold som paa vore Øer vist sig umulig.

Om *St. Thomas'* Stilling som et Midtpunkt for Verdenshandelen er der ført megen taaget Tale; noget haandgribeligt, der kunde retfærdiggøre de uhyre Ofre, der maatte udkræves for at sætte disse Planer i Værk, er aldrig paavist. Virkeligheden har været Tilbagegang og atter Tilbagegang.

Under disse Omstændigheder har vor Opfattelse af Østyret mere og mere baaret Haabløshedens Præg, og Danmark, der ellers med berettiget Selvfølelse kan nævne sig mellem det so-

cialle Fremskridts Lande, maa finde sig i, at dets Styrelse af de vestindiske Øer betegnes som en Skandale.

Vor Afhændelse af Øerne er ikke et Udtryk for national Selvopgivelse, men er tværtimod et Led i den bevidste og vise Selvbegrænsning til de Opgaver, vi kan magte, der begyndte, da Kristian VIII solgte vore unyttige Besiddelser i Afrika og Asien, der aldrig er blevet betragtet som et Forræderi mod vor Stats-tanke, og som har været Orgelpunktet i vort praktiske og økonomiske Liv siden 1864.

Endelig kommer nu hertil det internationale Moment, Forholdet til de forenede Stater, hvorom jeg ikke behøver at tale.

Regeringens Forslag om Øernes Salg paa for os saare gunstige Vilkaar er derfor en patriotisk Daad af høj Rang, der fortjente Nationens ubetingede Paaskønnelse. Det er et Led i den kloge Politik, den nuværende Regering har fulgt under Krigen, der har mødt Forstaaelse i alle de krigsførende Lejre, der har opretholdt vort Erhvervslivs uforstyrrede Gang under Verdenskrigen og samtidig har søgt at mildne Krigens Følger for de Befolkningslag, som den ramte haardest. Disse Opgaver har frembudt mindst lige saa store Vanskeligheder som dem, Danmarks Regering stod overfor under Revolutionskrigene sidst i det 18de Aarhundrede. I taknemmelig Erkendelse af, hvad vor Udenrigspolitik daværende Leder, Andreas Peter Bernstorff da udrettede, lod en Kreds af vort Erhvervslivs bedste Mænd slaa en Medaille med hans Billede og Indskriften »Uden Misvisning«. Der er en sørgelig Modsætning mellem denne Paaskønnelse og det Skraal, hvormed visse Kredse regalerer Udenrigsminister Scavenius og hans Fæller under Forhandlingerne om den vestindiske Sag. Han kunde med god Føje som Sokrates i Apologien kræve for sig Folkets højeste Hædersbevisning; vi, der mener at se det rette i denne Sag, vil gøre, hvad der staar i vor Magt for at det ikke bliver ham, der kommer til at tømme Giftbægeret.

Proprietær, Formand for Landstingets Konservative EMIL PIPER skriver:

De vestindiske Øer bør ikke sælges, saalænge man ikke har faaet tilstrækkelige Beviser for, at dette er nødvendigt, enten fordi Øerne ikke *kan* bevares for Danmark, eller fordi Regering og Rigsdag ikke vil træffe de Foranstaltninger til at hjælpe Øerne op samt tilvejebringe den nødvendige Arbejdsfred.

Admiral, Landstingsmand RICHELIEU udtalte i Landstinget den 5/8:

I 1902, altsaa for kun 14 Aar siden, blev der her i dette høje Ting forkastet et Forslag om at sælge vore vestindiske Øer, og naar der allerede nu igen fremkommer Forslag derom, saa angives der blandt de forskellige Grunde hertil ogsaa den, at de forskellige Foretagender ovre paa Øerne, som det private Initiativ har iværksat, kun har bragt Skuffelser og Vanheld, og at det derfor ikke er til nogen Nytte at foretage noget mere i denne Retning. Denne Paastand finder jeg ganske urigtig. Thi det private Initiativ har gjort et stort Arbejde ovre paa Øerne, det har brugt mange Millioner til at ophjælpe forskellige Foretagender derovre, og det har i de allerfleste Tilfælde haft gode Resultater af de Foretagender, det har oprettet. Blandt disse Foretagender skal jeg saaledes nævne, at der straks efter, at Salget blev forkastet, ved de 5 store Bankers Sammentræden herhjemme blev oprettet en vestindisk Nationalbank med en Kapital paa 5 Mill. Francs fordelt paa de forskellige Banker. Denne Bank har gjort et stort Arbejde for Øerne ved at reorganisere hele deres Pengevæsen, og ogsaa paa forskellige andre Maader har den været af allerstørste Betydning for Øerne, og da den samtidig har givet et tilfredsstillende Udbytte af sin Virksomhed, saa tror jeg ikke, man kan sige om den, at den har været en Skuffelse eller et Vanheld. Samtidig med Banken blev der oprettet et Dampskibsselskab med en Kapital paa ca. 4 Mill. Kr. Dette Selskab byggede 3 store Dampskibe: »St. Croix«, »St. Thomas« og »St. Jan«, som blev sat i Fart mellem Hjemlandet og Øerne fra disse til de forskellige Havne i Centralamerika. Da det senere viste sig, at disse Skibe ikke var store

nok til det Formaal, de var byggede for, efter at Trafikken havde udvidet sig, gik de over til Østasiatisk Kompagni, som satte større og mere tidssvarende Skibe ind paa Ruten, og som derefter stadig har udvidet den og forbedret den; saa det Foretagende kan sikkert heller ikke siges at være en Skuffelse eller et Vanheld. Dernæst oprettede Østasiatisk Kompagni paa St. Thomas et Handelsselskab, som skulde ophjælpe Handelen paa Øerne, og som ogsaa havde til Formaal at levere Kul og Proviant og Vand paa de billigst mulige Betingelser til Skibe, der anløb Havnen, idet der angaves som Grund til, at mange Skibe gik bort derfra, at Prisen for alle den Slags Skibsprovianterings-sager derovre var alt for høj. Ogsaa dette Selskab har gjort et godt Arbejde, og Resultatet før Krigen viste, at Skibene igen kom tilbage til Havnen i større Antal end tidligere. Det Selskab maa altsaa heller ikke kunne siges at have været en Skuffelse i nogen Retning.

Det vestindiske Lotteri, der blev oprettet omtrent paa samme Tid — nu hedder det Koloniallotteriet —, havde mange Vanskeligheder at kæmpe med i Begyndelsen, men gennem alle Aarene har det dog givet et stort og stadigt stigende Overskud til Statskassen. Det har saaledes i de forløbne Aar i alt givet over 5 Mill. Francs i Afgift, og sidste Aar indbetalte det i Statskassen henimod 600,000 Kr. eller nok til at dække saa godt som alle Statskassens Udgifter til Øerne — og som man iøvrigt kan se af Statsregnskabet, har Staten i det forløbne Aar kun haft en Udgift af ca. 40,000 Kr. til Øerne. Jeg er ganske enig med den højtærede Finansminister i, at Formaalet med Lotteriet var at betale Statens Udgifter til Øerne; naar dette er lykkedes, saa synes jeg heller ikke, man kan sige, at Lotteriet har været en Skuffelse, eftersom det har opfyldt det Formaal, hvorfor det er oprettet; og har det ikke helt kunnet dække alle Udgifterne, saa kan det, hvis Ministeren ønsker det, ske ved, at man udvider Rammerne for Lotteriet. Yderligere havde en Kreds af Mænd Øjet aabent for de Muligheder, der, hvis St. Thomas havde en stor tidssvarende Havn, kunde frembyde sig for denne Ø, naar Panamakanalen blev aabnet, og St. Thomas derved kom til at ligge i den direkte Linie mellem den engelske Kanal og Panamakanalen. Man henvendte sig derefter til Mi-

nisteriet og Rigsdagen med Anmodning om Koncession paa Anlægget af en saadan Havn, og den blev givet. Hensigten var at bygge en stor Havn, som helst skulde være en Frihavn, men i alt Fald en Havn, der kunde opfylde alle de Fordringer, som kunde stilles til en stor og tidssvarende Havn. Den fornødne Kapital var anslaaet til 20 Mill. Kr., og man havde underhaanden hos private og forskellige Institutioner sikret sig ca. 4 Mill. Kr., og de øvrige havde man Tilsagn om at kunne faa fra Forretningsforbindelser i Udlandet. Saa rejste der sig imidlertid herhjemme Betænkeligheder ved, at man skulde have udenlandske Penge ind i Foretagendet, idet det fra een Side blev sagt, at det kunde føre til, at de udenlandske Aktionærer kunde faa overvejende Indflydelse paa Havnen til Skade for Danmark. Rigtignok sagde man fra en anden Side, at det vilde være til Skade at drage saa mange Penge bort fra Landet, dersom hele Kapitalen skulde tilvejebringes her; men da Regeringen hældede til den Anskuelse, at det vilde skade at tage imod de udenlandske Penge, gik man ind paa Regeringens Anskuelse, og fra forskellige Sider fremsattes der da den Formening, at hvis man udbød Kapitalen i smaa Aktier, vilde den let kunne tegnes herhjemme. Det gik man ind paa, og der blev udbudt Aktier ned til 20 Kr. Stykket. Der indkom imidlertid i alt paa denne Maade kun henimod 2 Mill. Kr., og man havde saa i alt et Beløb paa ca. 5½ Mill. Kr., men dette var ikke tilstrækkeligt til at opføre den store Havn, og man bestemte sig derfor til at bygge en Del af den i saa stort et Omfang, som man kunde overkomme med den forhaandenværende Kapital. Det mødte nogen Vanskelighed at faa Koncessionen forandret, hvorfor man bestemte sig til at tilbagegive den til Regeringen og opføre denne første Del af Havnen paa eget Territorium, saaledes at den kunde udvides, hvis det senere skulde blive nødvendigt. Under Østasiatisk Kompagnis Auspicer blev Arbejdet paabegyndt, og under Ledelse af danske Ingeniører: Etatsraad Monberg, Saabye og Lerche, og med indfødt Arbejdskraft og efter tre Aars Arbejde stod Havnen færdig, omtrent paa samme Tid som Panama-kanalen blev aabnet. Havnen har vist sig fuldstændig at svare til sit Formaal. Den har en Mole, der er 2,500 Fod eller omtrent 1 km lang; altsaa en Længde som den store Mole i Frihav-

nen, der rækker inde fra den inderste Del af Havnen og ud til den lille Pier med Fyrtaarnet, og den har en Dybde paa 31 Fod Vand eller mere end Frihavnen. Der kan ved den samtidig ligge fem store Amerikabaade som Frederik VIII, eller ti almindelige Dampskibe. I øvrigt er der oprettet store Kulopladspladser med elektriske Kraner ligesom i Frihavnen og paa Refshaløen, der er to store Oliebeholdere til Motorskibes Forsyning med Olie til Brændsel, der er opført store Pakhuse og Kraner og et stort Elektricitetsværk, hvortil Motorer, Dynamoer o. s. v. er lavede her i Landet, Elektricitetsværket er stort nok til ikke alene at forsyne Havnen og alt, hvad dertil hører, men ogsaa hele Charlotte Amalie, som Byen derovre hedder, med Elektricitet, og der er allerede foretaget store Installationer, og Gaderne Charlotte Amalie er oplyste med elektrisk Lys. Der er ogsaa foretaget Foranstaltninger til at forsyne Skibene med Kul, Proviant og Vand. Det sidste har altid været en yderst vigtig Sag paa St. Thomas; og der har været klaget over, at Skibene tidligere fik daarligt Vand, hvorfor Selskabet en Tid havde tænkt paa at anlægge et Værk til at kondensere Saltvand til Ferskvand, men man bestemte sig saa til at forsøge at skaffe Vand gennem Boringer, som det er sket mange andre Steder, hvor Forholdene har været noget lignende. Der blev engageret Eksperter i Faget, og det er lykkedes disse Folk ved Boringer paa et Areal, der tilhører Havneselskabet derovre eller det Vestindiske Kompagni, som det hedder nu, at finde Vand og udmærket Vand, det er undersøgt herhjemme og er erklæret at være fuldkommen rent. Jeg synes, det er en overordentlig vigtig Sag, at det er lykkedes ved Boringer at finde Vand paa St. Thomas, hvilket aldrig før er sket, for er det lykkedes paa eet Sted paa St. Thomas, skulde det ogsaa kunne lykkes paa de andre Øer. Havnen har nu virket omtrent et Aar, og skønt Krigsen har forhindret mange Skibe i at komme dertil, saaledes alle de tyske, som før var de største Kunder, og skønt mange andre Ruter af samme Grund har formindsket Antallet af deres Anløb, og skønt Panamakanalen paa Grund af Jordskred har været ufarbar i flere Maanader, er Aaret dog afsluttet med et pænt Resultat for Havnen. Indtægten har været ca. 189,000 Frcs., og Udgiften til Drift og Forrentning etc. har været 115,000 Frcs.

Overskuddet har altsaa i det første Aar, under daarlige Betingelser, og skønt Havnen i Virkeligheden kun har været i fuld Brug i nogle Maaneder, været 74,000 Frs. Men naar dette Resultat er naaet, skyldes det meget den Omstændighed, at Østasiatisk Kompagni overgav til Havnen den store Forretning i Kul, Skibsproviantering og Vand, som det havde oparbejdet gennem en Række Aar. Naar dertil føjes, at Østasiatisk Kompagnis Skibe, som sejler paa Øerne og Mellemamerika, som sædvanlig kommer til Havnen, samt at ogsaa de af dets Skibe, der gennem Panamakanalen sejler til Vestkysten af Nord- og Sydamerika, nu ogsaa kommer dertil paa begge Veje, saa tror jeg ogsaa, at man maa indrømme, at dette Foretagende heller ikke har været nogen Skuffelse, hverken for Øerne eller for Landet herhjemme.

Hvad Forholdene paa St. Croix angaar, da har det ærede 7de Medlem for 1ste Kreds (Holger Petersen) jo alt i Dag udtalt sig udførlig om de Foretagender, der er oprettede der, og paavist, hvorledes Hagemann og Lachmann i sin Tid har oprettet Sukkerfabrikker derovre, hvortil de vist har anvendt 5—6 Mill. Kr. Ligeledes har De danske Sukkerfabrikker ydet et nyttigt Arbejde derovre ved at overtage Driften af St. Croix Sukkerfabrikker, hvoraf en Part tilhører Staten. Det ærede 7de Medlem for 1ste Kreds har ogsaa udtalt sig om det store Plantageselskab, der blev oprettet med en Kapital paa flere Millioner Kroner, og vist, at skønt det har haft Vanskeligheder, der hovedsagelig er foraarsagede ved Vandmangel og ved de daarlige Arbejdsforhold, saa har det dog nu i det sidste Aar, hvor der har været rigeligt med Regn, kunnet udvise et pænt Resultat af sin Virksomhed, og det samme gælder for Sukkerfabrikkerne. Naar der ofte er Vandmangel paa St. Croix, saa skyldes det, at Øen ligger i en Hemisphære, hvor tørre Perioder og Regnperioder veksler med hinanden, og naar man saa ikke i Regntiden gør noget for at opsamle Regnvandet, løber det ganske naturligt ned i Havet, og naar saa den tørre Tid kommer, saa kommer Vandmangelen ogsaa. Men det samme Forhold rhesker mange andre Steder i Verden, i Lande og paa Øer i samme Stilling som vore Øer, men i disse Lande har man søgt at komme over disse Vanskeligheder ved at bygge Dæmninger i dertil egnede Dale og

ved at bore efter Vand, og man har paa den Maade kunnet frembringe store Beholdninger af Vand, som saa igennem Rørledninger og Pumpeværker kunde tilføres Folk og Land, naar Tørken gjorde det nødvendigt. Det samme maatte man sikkert kunne gøre paa St. Croix, og da man har fundet Vand paa St. Thomas ved Boringer, saa maatte man rimeligvis ogsaa kunne finde det paa St. Croix, der er en betydelig større Ø. Man kan ikke her se bort fra, at hvis der fra Statens Side var ydet nogen Støtte derovre, især ved at fremskaffe Vand — som dog er en Foranstaltning, som man ikke kan vente, at det private Initiativ skulde kunne paatage sig, og som dog maa henhøre under de Forhold, som en Regering maa tage paa sin Kappe, saaledes som det er Tilfældet i hvert Fald i Kolonierne rundt omkring i Troperne —, saa vilde mange af de Vanskeligheder, der nu hersker paa St. Croix, være ophævede og Mangler baade i social og i hygiejnisk Henseende og i produktiv være afhjulpne. For naar Befolkningen derude ofte ikke kan faa det Vand, den kan drikke, ordentligt og rent, og ofte ikke kan faa saa meget, at den kan vaske sig med det og kan vande de smaa Køkkenhaver omkring deres Huse, saa maa Befolkningen efterhaanden blive demoraliseret. Og naar man saa yderligere ved, at der herhjemme i Danmark aarlig i Gennemsnit falder 600 mm Regn, medens der paa St. Croix efter det Meteorologiske Instituts Observationer i de sidste 63 Aar fra 1852 til 1914 gennemsnitlig er faldet 1175 mm Regn, altsaa paa det nærmeste det dobbelte af den Regnmængde, der falder i Danmark, saa staar man forbavset over, at denne Ø kan lide under en konstant Vandmangel, og man maa saa ganske sikkert komme til det Resultat, at det kun er Mangelen paa Foranstaltninger til at tilbageholde og fordele den Regnmængde, der falder paa Øen, som er Grunden til den store Misère, som Vandmangelen i Virkeligheden forarsager. Men naar Forholdene paa Øerne er saaledes, saa finder jeg det ganske ubilligt at ville angive som medvirkende Grund til, at Salgsplanerne nu igen er kommet frem, den Omstændighed, at det private Initiativ ikke har kunnet opfylde det, det har paataget sig, og kun har faaet Skuffelser og Vanheld af sit Arbejde. For naar Øerne er kommet i en vanskelig Stilling, saa er det sikkert ikke det private Initiativs Skyld, men det er den

Mangel paa Støtte, der er vist fra Regeringens Side, som har gjort, at alt endnu ikke er, som det burde Være. Og jeg skal her sige til den højtærede Indenrigsminister som Svar paa hans Udtalelser her i Dag, at de private Personer og Institutioner, som hidtil af patriotiske Grunde har arbejdet for Øernes Op-hjælpning og hidtil har stemt mod deres Afstaaelse, ikke i nogen Henseende tvivler om, at Øerne endnu kunde gaa en blomstrende Fremtid i Møde, dersom Regeringen og Administrationen blot vilde gøre for Øerne, hvad den allersimpleste Pligt overfor dem byder. Og jeg tror ogsaa, at jeg kan sige, at det er de Mænds Hensigt, der har arbejdet for Havneanlægget paa St. Thomas i Haab om derved at gavne vort Land, at selv om Regeringen faar Øerne solgt, hvad der jo efter den højtærede Indenrigsministers Udtalelser skal være saa nogenlunde sikkert, saa vil de ogsaa under det Flag, Øerne maatte komme under, vedblive at udnytte Havnen for igennem deres Handlinger at bevise, at de har haft Ret i den Tro, de har haft paa Havnens Fremtid.

Og jeg skal saa hertil endnu kun tilføje, at naar det er lykkedes den højtærede Regering nu at fremskaffe et Tilbud for Øerne af 25 Mill. Dollars mod tidligere 5 Mill. Dollars, saa kan det vistnok for en ikke ringe Del, om jeg saa maa sige, skyldes den Omstændighed, at den amerikanske Regering bedre har forstaaet at vurdere det Arbejde, der er blevet gjort ovre paa Øerne af private, end den højtærede Regering og i øvrigt flere af de skiftende Regeringer, vi har haft siden 1902, har forstaaet at vurdere det.

Af de Hensyn, jeg her har omtalt, synes jeg, det vilde være en Skam for vort Land at sælge Øerne, uden at der er gjort et ærligt Forsøg ogsaa fra Regeringens og Rigsdagens Side paa at hjælpe Øerne paa Fode igen. Og det, der skulde gøres herfor, forekommer mig ikke at være saa meget, for da det private Initiativ jo allerede har gjort et stort Arbejde derude, og da Øerne i Virkeligheden kun er smaa, alt i alt ikke saa store som Falster, saa kan et godt Resultat sikkert naas, dersom Staten vil supplere det Arbejde, de private allerede har gjort. Lad Staten sørge for en kraftig og handledygtig Administration derovre, som kunde ordne Forholdene baade i hygiejnisk og social Henseende, maaske noget i den Retning, som den højtærede Finans-

minister allerede har fremsat Lovforslag om — jeg kender dem ikke saa nøje, men det var dog noget i den Retning—, og som saa yderligere vilde skaffe roligere Arbejdsforhold, hvilket en kraftig Administration ogsaa let kunde, da jeg ikke antager, at Forholdene er saa fortvivlede, som det er fremstillet. Og lad saa Staten sørge for en god og rigelig Vandforsyning paa Øerne ved at afdæmme Vandafløbene fra Dalstrøgene og ved at bore efter Vand, saa tror jeg, at det vigtigste vilde være gjort. Og hvis der saa kunde komme et forstaaende Samarbejde eller dog en Forstaaelse mellem Regeringen, Administrationen derude og det private Initiativs Mænd, saa tror jeg, at det endnu kunde lykkes os at bringe Øerne frem til en blomstrende Tilstand, og at de igen kunde blive et godt Aktiv for vort Land, saaledes som de har været i tidligere Tider. Men dersom det ikke er den højtærede Regerings Mening at gøre noget som helst i denne Retning for Øerne — og jeg maa sige med Beklagelse, at jeg ikke tror, at der er megen Udsigt dertil, efter hvad jeg har hørt her i Dag, — ja, saa synes jeg ikke, at den nuværende Rigsdag bør afgøre det Spørgsmaal, om Øerne skal sælges eller ej, men at det skulde henvises til en Rigsdag, valgt under den nye Grundlov, saaledes at enhver stemmeberettiget Mand og Kvinde her i Landet efter moden Overvejelse kunde tage Stilling til det Spørgsmaal, om de yderligere vil lemlæste vort Land, og om de i Modløshed og Selvopgivelse vil hale Flaget ned paa Øerne, hvor det har vajet nu omtrent i 200 Aar, ligesom det tidligere er blevet halet ned i Trankebar og vore andre prægtige Kolonier i Østasien, som, hvis vi havde beholdt dem, nu kunde have været til allerstørste Gavn for vor Skibsfart og vore oversøiske Havne, og ligesom Flaget senere er halet ned paa Nikobarerne og Guinea — eller om de vil nagle Flaget til Masten derovre og sige: Vi vil endnu en Gang forsøge, om vi ikke med fælles Kræfter kan gøre godt derovre, hvad vi saa længe har forsømt, og vi vil gøre, hvad der er nødvendigt for at bringe dem paa Fode igen, saa at de kan faa en god og blomstrende Fremtid under det Flag, er nu har vajet over dem i henved 200 Aar.

Professor ved Universitetet, Dr. med. THORKILD ROVSING skriver:

Om vi bør sælge de vestindiske Øer? Ja, ubetinget, naar Amerika kommer til os med et Tilbud som det foreliggende! Og jeg er overbevist om, at kun Journalisternes Forbitrelse over at være ført bag Lyset ved Dementiet og fiffige Politikeres Benyttelse af den saaledes forblindede Del af Pressen, har hindret en hurtig og glad Tilslutning til Ministeriets Forslag fra alle Partier af det danske Folk. Ja! var det samme Forslag ført frem af et Højre- eller Venstreministerium, vilde utvivlsomt de samme Blade, der nu har rejst Ministerstormen paa det, have tiljuble Ministeriet deres Bifald.

Er der noget Spørgsmaal, der ved grundig og langvarig Prøvelse kan siges at være modnet til Afgørelse, saa maa det vel være dette. Gang efter Gang har i Løbet af det sidste Hundedaar Mænd med særlig Indsigt i de vestindiske Øers Forhold manet os til at blive disse lidet livskraftige og i politisk Henseende for vort lille Land uberegneligt farlige Besiddelser kvit.

Sidste Gang, da Højreministeriet *Hørring* fremlagde Forslag om Øernes Salg, var dette, trods den ringe Sum — saavidt jeg husker 3 Millioner Dollars —, og trods den taktløse og uheldige Maade, hvorpaa Salgsforhandlingerne vare indledede og førte — i stærkeste Kontrast til den diskrete og værdige Maade, hvorpaa Ministeriet nu har tilrettelagt Sagen —, dog lige ved at blive ført igennem ved de vægtige Ord afdøde Direktør *Hagemann* da lagde i Vægtskaalen.

Det lykkedes dog at svække *Hagemanns* Autoritet saa meget, at Forslaget forkastedes med en enkelt Stemmes Majoritet.

Med den for Danske ejendommelige Mangel paa Forstaaelse af, at man skylder sig selv og sit Land at vise sine fremragende og gode Mænd Respekt, om ikke Taknemlighed, svækkede man ved ret utilslørede Antydninger af, at *Hagemann* selv var pekuniært interesseret i Øernes Salg, Virkningen af hans ypperlige og klare Indlæg, hvis Sanddruhed og Rigtighed de følgende Tider kun altfor skarpt beviste.

Det vedtoges altsaa at give Salgsmodstanderne en de curt for at bevise deres Paastand om, at Øerne let kunde op-

hjælpes ved privat Initiativ med Støtte af Staten. Vi vide alle, hvorledes det er gaaet. *Holger Petersen* startede med store personlige Ofre, der fortjene den største Paaskønnelse, det vestindiske Kompagni, Østasiatisk Kompagni startede det vestindiske Dampskibsselskab, og *Hagemann* viste det Storsind, trods sit Standpunkts Nederlag, endnu en Gang at ofre Penge og Arbejde paa et Ophjælpsningsforsøg.

Naar alt dette nu faktisk er strandet, saa burde vel dermed ogsaa for en logisk og forstandig Betragtning Modstanden mod et Salg, navnlig naar Amerika kommer til os med saa smukt et Tilbud som det foreliggende, være brudt.

Men dertil kommer, at de — desværre vistnok meget faa, der med aarvaagent Øje har fulgt de omtalte Foretagenders Stranding, vil have faaet et meget levende Indtryk af *de politiske Farer*, der ere forbundne med Besiddelsen af disse Øer. De vil sikkert være gaaet op for dem, der iagttog den Ophidselse, der i sin Tid opstod i Amerika, da det dér rygtedes, at det vestindiske Dampskibsselskabs Skibe var solgt til Kejser Wilhelms Ven Direktør *Ballin* i Hamborg, og at Tyskland paa denne Maade havde faaet en Kulstation paa St. Jan.

Det vil være gaaet op for dem, at vi en Dag, der maaske ligger nærmere, end nogen aner, kan staa overfor en Stormagts Ultimatum om Udlevering af vore vestindiske Øer, en ydmygende Situation, hvor det endelig vil blive klart for alle, at vi ikke længere er store og stærke nok til at besidde Kolonier i Vestindien.

Jeg mener derfor, at alle, der vil sikre Danmark imod en saadan Fare, maa være Ministeriet i høj Grad taknemligt for det i høj Grad værdige og favorable Salgsforslag, som det har kunnet producere.

Ministeriet har efter min Formening kun én Forsyndelse paa sin Kappe i denne Sag: at den har ladet sig interwieve af Journalister.

Mænd i ansvarsfulde Stillinger bør aldrig lade sig interviewe, men sua sponte meddele, hvad de ønsker sagt. At Interviewet er den farligste og skadeligste Udvækst paa den moderne Journalistik, vil Ministeriet sikkert have lært af denne Sag.

Nationalbankdirektør MARCUS RUBIN sender os sin Kronik fra POLITIKEN. Forfatteren har dog foretaget nogle Rettelser.

1.

Penge havde i Fortiden en langt større Betydning end i vore Dage. Den Gang var til Fals, hvad ingen nu kan købe eller sælge for Penge.

Med Pengebøder kunde efter de gamle Straffelove sones, hvad der nu vil medføre svære Fængselsstraffe, endog Manddrab kunde sones med Pengebod. For Penge kunde man i Frankrig endnu i forforrige Aarhundrede købe alle Slags Embeder, og Staten mente ikke at have Raad til at undvære Indtægten. Derfor var heller ikke »Bestikkelser« det samme som nu; man naaede vidt dermed baade her i Landet og andetsteds, og det skulde gaa meget groft til, og man skulde ønske af andre Grunde at komme en Mand til Livs, for at Bestikkelse skulde være fældende. — At gifte sig uden Hensyn til den Udkaarnes Formuesforhold var i gamle Dage ikke smukt og ret, men uden Mening.

For Penge lejede man i tidligere Aarhundreder Soldater, tyske Fyrster solgte deres Undersaatter som Soldater til England endnu omkring 1780. For Penge kunde man i Danmark efter Skatteforordningen af 1809 købe sig Indfødsret og Adelskab, for Penge kunde man herhjemme endnu under Krigen i 64 købe sig en Stillingsmand til at forsvare Fædrelandet.

For Penge pantsatte Christopher II i det 14. Aarhundrede Land og Rige, og til Sikkerhed for Penge pantsatte Christian I i det 15. Aarhundrede Orkneyøerne og Shetlandsøerne, og de blev ved England.

Er det da en Fortidslevning nu at ville sælge de vestindiske Øer for Penge — og derfor stødende for Nutids Bevidsthed — eller er Forholdet her et særligt?

Dette Spørgsmaal maa sættes i Spidsen, fordi det er med fuld Ret, man vaager over ikke at trække sin Tid ned, holde paa det indvundne Fremskridt.

Besvarelsen er den, at naar de vestindiske Øer afstaas, afgiver den amerikanske Statskasse til Gengæld henved 100 Mill. Kr. til den danske —, men det er ingen Købesum. Øerne sælges ikke *for Pengenes Skyld*. Dette er ingen Sofisme, men den bogstavelige Sandhed. Hvis de var en Del af Danmark, vilde

intet Menneske afstaa dem, om de blev opvejet med Guld. Hvis de var en Del af Danmark, kunde de berøves os, men ikke sælges af os. Skal de nu afstaas, er det som en falmet Herlighed, man giver Afkald paa, hvad man ingen Grund har til at gøre gratis, naar man kan faa den rimelig betalt. Forholdet er, med al aabenbar Forskel, ikke uden visse Ligheder med vor Opgiven i 50'erne af Øresundstolden og med Vederlaget derfor; det har en Lighed ogsaa deri, at Sundtolden, hvilke Fordele der end var forbundet med den, og hvilken Fortids Herlighed der end knyttede sig til den — en uendelig langt større end til »Øerne« — paa forskellige Maader var blevet et byrdefuldt Aktiv. Enhver véd, at det var en diplomatisk Bedrift, at vi blev af med den, saaledes som det skete.

2.

Efter at St. Thomas og St. Jan ar opgivet af Englænderne, tog Danmark dem i 1671 i Besiddelse som herreløse; i 1733 købte det dansk-vestindiske Kompagni St. Croix af Frankrig for 560,000 Kr., og den gik over til Staten i 1754.

Øerne blev altsaa den danske Stats, men de var ikke og blev ikke danske, og de erhvervedes for at udnyttes. Nu maa det indrømmes, at i tidligere Aarhundreder var Lovgivningen i et Moderland eller Hovedland som Regel indrettet paa mere eller mindre at udnytte det afhængige Land — engelsk Lovgivning overfor Irland eller overfor, hvad der senere (til Dels netop derfor- blev »De forenede Stater« — afgav skæbnesvangre Eksempler derpaa. Vi kan ogsaa selv synge en Vise derom, men den er bedre ukvædet. Alligevel var der Forskel paa, om man stod overfor Lande, hvis Befolkning helt eller delvis var Stamfrænder, og de saakaldte tropiske Kolonier. Befolkningen behandledes i det Omfang klogt og humant, som Moderlandet var klogt og humant — overfor en farvet Befolkning var Humaniteten ved Lavmaalet —, og Kolonierne var selv en Vare, som man købte, solgte, ombyttede efter Omstændighederne, medens man, imens man havde dem, udelukkende betragtede dem som et Middel; uden Krav paa Maal i sig selv. Det har varet meget længe, inden der er sket nogen Forandring i denne Opfattelse —, saa vidt den er sket.

I den første Halvdel af den Tid, Øerne var i dansk Besiddelse — fra 1733 til henved et Hundrede Aar derefter — var deres Betydning for dansk Handel og Industri ikke ringe. Fra regner man den Tid i Perioden 1807—14, da England okkuperede dem og fór haardt frem imod dem, var der en ret betydelig dansk Skibsfart paa dem, og deres Sukkerindførsel hertil gav Grundlaget for en efter Datidens Forhold omfattende Raffineringsindustri og for en indbringende Transithandel. Bedst gik det i de Aar af »den glimrende Handelsperiode« (de sidste Aartier af det 18. Aarhundrede), hvor den øvrige Verden havde Krig; men ogsaa bortset herfra dannede Øerne et ikke uvigtigt Led i Landets Storerhverv.

Der var dog mange Kvaler forbundet med Øerne, efter de tropiske Forholds Natur og Øernes Fjernhed megen Usikkerhed og Risiko, der var adskillig Vaklen i Lovgivningen, og den Fortjeneste, vi indvandt, kom væsentligst kun Hovedstaden med dens Monopoler til gode. De Indtægter, som faldt af til Statskassen, var ogsaa ved en ret Opgørelse kun fiktive, fordi Statskassen dels i daarlige Høstaar maatte give betydelige Tilskud, dels maatte støtte Plantageejerne, der levede som smaa Konger — selve Befolkningen havde det naturligtvis usselt — hyppigt langt over Evne, og som saa maatte søge Laan hos Statskassen, der led store Tab derved.

Men, trods Alt, Øerne ansaas for noget værdifuldt, ideelt og materielt, og de betød noget for os. Saa kom fra 1830erne Nedgangens Aar af indre og ydre Grunde. Jordkulturen gik efterhaanden i Baglaas, Konkurrencen andetsteds fra blev stedse skrappere, selv før Roesukkeret fortrængte Rørsukkeret, endsige efter, Udførsel og Skibsfart aftog, Forholdet overfor de Indfødte frembød stigende Vanskeligheder —, de gode eller dog relativt gode Tider var forbi, og de kom ikke tilbage.

3.

Det summariske Udtryk for Tilbagegangen giver Folketallene. De dansk-vestindiske Øers Folketal var ved Folketællingerne:

1835: 43,178.	1880: 33,763.
1846: 39,588.	1890: 32,786.
1855: 37,137.	1901: 30,527.
1911: 27,086.	

Siden 1911 har der ingen Folketælling været, men Tilbagegangen maa anses fortsat, thi i Aarene 1911—15 er der, indbefattet dødfødte, født 4340, men død 5169 paa Øerne. Det viser en Fødselskvotient af 33 p. m., en Dødelighed af 39, medens de tilsvarende Tal for Danmark er 26 og 13. — Vil man anslaa Folketallet i 1915 til ca. 26,000, er Folketallet i de 80 Aar 1835 til 1915 aftaget med ca. 40 pCt.

Naturligvis har man i lange Tider været opmærksom paa disse Forhold, men man har ikke kunnet afhjælpe dem, i hvert Fald er det ikke sket. Det har ikke manglet paa Lovgivningsforsøg, »Reformer« baade for Øernes Vedkommende og i deres Forhold til Moderlandet. Ikke heller har man været sparsom med skiftende Guvernører, der har skullet prøve, hver paa sin Maade, at udrette noget. Endelig er jo ogsaa det private Initiativ baade næringsmæssigt og filantropisk, i hvert Fald i det sidste Decennium, traadt til med ret betydelige Ofre. Men Tilbagegangen er ikke standset. At Staten skulde kunne udrette et og andet ved betydelige kontante Tilskud, kan naturligvis ikke afgjort benægtes. Men det plejer ikke at være Vejen, og al Sandsynlighed taler for, at Parolen inden lang Tid vilde blive den, at vi kaster gode Penge efter daarlige, og at nu kan det være nok.

Naar der har været Salgsplaner oppe i Slutningen af 60'erne, omkring Aarhundredskiftet, og Spørgsmaalet nu paa ny er brændende, saa er det jo ikke, fordi nogen i og for sig har eller har haft Lyst til at formindske det Territorium, over hvilket Staten har Overhøjhed. Man véd jo ogsaa godt, at der dog altid bliver nogen Handelsforbindelse tilbage med Øerne, at det i visse Henseender giver noget Vidsyn og Spore til Rejser og Kulturarbejde at have en oversøisk Besiddelse, endelig at naar Flaget vajer derude, er det over »de danske Antiller«, og at vi ikke har saa meget at give Afkald paa til Kundgørelse af vor Eksistens.

Imidlertid er den hele Handelsomsætning med Øerne kun lidet betydende. Saa vidt det kan ses, indfører vi kun derfra for ca. 100,000 Kr. aarlig og udfører kun dertil for godt $\frac{1}{2}$ Mill. Kr., under en Tiendedel af Øernes samlede Indførsel. Hvad der opnaas materielt ved Besiddelsen, svarer ikke til, hvad den koster, og hvad Honnøren angaar, er det en Dishonnør at have en Besiddelse i Forfald. Meget tyder desuden paa alvorlige Vanskeligheder overfor den indfødte Befolkning, og at vi ikke kan magte dem. Om dette skyldes Embedsstanden hjemme eller paa Øerne, eller om det skyldes selve Arbejdsgiverne eller Arbejderne, er ikke godt at sige. Men ét er jo sikkert, og det gælder i øvrigt samtlige Forhold paa Øerne: det er yderst tvivlsomt, om et lille Land med en enkelt lille Kolonibesiddelse kan røgte sit Hverv fyldestgørende, thi baade offentligt og privat mangler der den Erfaring, det Haandelag, de Kræfter, som de store Lande med store Besiddelser har erhvervet eller erhverver gennem Mængden og Mangeartetheden af deres Kolonier. Der er i dette Forhold intet ydmygende for os: en enkelt fjerntliggende tropisk Koloni er ikke blot i Henseende til Natur, men ogsaa til Befolkning rimeligvis ikke til at haandhæve paa ønskelig Vis for et Land som Danmark. Og man kan arbejde udadtil ogsaa uden et Dominium, som man under ingen Form kan hævde.

I øvrigt har vi jo helt op til de seneste Aar (før Krigen) set ogsaa de store Lande — England, Frankrig og Tyskland — tuske om med deres Landsdele af unational Art, d. e. hvor Befolkningen hovedsagelig var indfødt. Paa de dansk-vestindiske Øer er der kun nogle faa Hundrede Danskfødte, deriblandt Embedsmænd med deres Husstand, Gendarmer etc.; de øvrige 26,000 er os fremmede i mere end én Forstand af Ordet, over en Femtedel af dem endog født udenfor Øerne. Nogen Sammenligning mellem Øerne og Dele af Danmark er derfor kun en daarlig Spøg. Ja, endog den større Sikring af Grønland, der skal opnaas ved Øernes Afstaaelse, er en national Vinding, fordi Grønland hører Norden og dens Historie til. Hvad vi her kan indvinde materielt ud over, hvad Nutiden indbringer, faar staa hen, men ethvert dansk Barn kender Erik den Røde eller dog Hans Egede — hvem kender noget Navn af Vægt, der knytter sig til dansk-vestindisk Historie?

4.

Der har været Tale om, at Amerika har øvet en Art »Pression« paa os for at faa Øerne. At dette ikke er grebet ud i Luf-ten, er klart — og nogle vil endog læse det ud af den senere officielle amerikanske Erklæring om, at Pressionen ikke gæl-der Tidsfristen — men kender man ikke Depescheskrivelsen, kan man naturligvis intet positivt udtale derom, og selv om man kendte den, vilde man jo intet finde deri om Krigen og Krudt. Det er heller ikke Opgaven fra dansk Side offentlig at fordybe sig i, under hvilke Paaskud eller Former Unionen kan faa Haand i Hanke med nogle os fjernt liggende Øer, vi har faaet paa Mar-kedet, og som Gang paa Gang igen har været paa Markedet, Øer, som den mener ligger udenfor dansk Politiks Omraade, men indenfor amerikansk. Unionens Historie er jo ingen lukket Bog, og, foruden alt andet, hvilken økonomisk Gunst eller Ugunst Unionen kan byde os og Øerne, hører der heller ingen stærk Fantasi til at forestille sig. I øvrigt er Øerne i sin Tid paa haand-gribelig Maade kommet os i Vejen i vort Forhold til Amerika. Thi det var fra De forenede Staters Side, det sidste Stød gaves, som tvang os til Ophævelsen af Øresundstolden, og under samt-lige den danske Regerings Overvejelser i 50erne medvirkede den utrygge Følelse af, at medens Amerika vel ikke godt kunde eller vilde forcere Øresund, havde det gennem Øerne Midler, som laa det nærmere til at sætte sin Vilje igennem.

Imidlertid staar vi jo nu i hvert Fald overfor Amerikas Ønske og med Tilbudet om Grønland og om 25 Mill. Dollars. Havde England for Hundrede Aar siden, da det forlod Øerne, budt os 5 Millioner Pund Sterling for at beholde dem, vilde Dan-mark været frelst for sin Statsbankerot og en vidtgaaende Mi-sère for Land og Folk gennem Decennier været undgaaet. Det er klart, at de 93¼ Mill. Kr., der nu er Tale om, er ganske uden tilsvarende Betydning; der er i alle Henseender en himmelvid Forskel. Gaar Overdragelsen imidlertid ikke i Orden, koster Øerne altsaa i Fremtiden, dels hvad der direkte aarlig skal ofres paa dem, dels Renten af den afslaaede Købesum — lad os f. Eks. sige ialt 5 Mill. Kr. aarlig. Nu er der ingen Grund til at komme ind paa, hvor mange Fattige herhjemme, der kan yde godt af

5 Mill. Kr., eller paa lignende Udmalinger, men ser man efter paa vort Statsregnskab, hvor mange Institutioner, knyttet til Næringsliv og Aandsliv, der maa hobes sammen, før vi naar til et samlet aarligt Tilskud af 5 Mill., saa faar man et Indtryk af Tallet, der dog giver En noget at tænke paa. Den Befolkning — som ikke er national dansk, og som næppe heller bryder sig om at være statslig dansk — der skal støttes med de 5 Mill. Kr. om Aaret, er langt under en Hundrededel af Danmarks Befolkning. Beløbet er til at overse, men alle Dages Ende er jo ikke endnu, og lad Gullasch-Svindelen ikke gøre Stat og Folk svimle.

Dog, det behøver ikke at gentages, at Pengene, selv det store Beløb, er og bliver det underordnede, vilde være mindre end Nul, hvis der var Tale om noget virkeligt dansk, eller som dog kunde tænkes med rimelig Tryghed gennem Tiderne at forblive under dansk Flag og til Ære for dette. Men naar alle Chancer er imod — og ud over at bygge paa Nutids Kundskab og Fortids Erfaringer kan Mennesker ikke — saa er ikke heller Pengene at foragte. Sagt halvt i Spøg, halvt i Alvor, hvad vilde de ikke kunne bringe os af Nytte og Ære materielt set anvendt paa Opdyrkning i Jylland, aandeligt set anvendt paa et Universitet i samme Landsdel!

5

I Aaret 1867 vedtog det danske Statsraad at sælge de dansk-vestindiske Øer til Amerika for den tilbudte Købesum af 28 Mill. Kr. Afstemningen paa Øerne viste, at Befolkningen ønskede Adskillelsen, men da Sagen skulde endelig ordnes, desavouerede den i Amerika nytiltraadte Regering den forrige, man gik fra sit Ord. For den danske Regerings Vedkommende havde Sagen til Følge, at Krigsminister (og Marineminister ad interim) Raasløff, der havde været Sjælen i Forhandlingerne, offentligt var gaaet god for et gunstigt Resultat, og hvis Navn de 28 Mill. havde omgivet med en vis Glans, ligesom de støttede ham i politisk Henseende, fratrådte sin Ministerstilling.

Saa hvilede Spørgsmaalet til ind i 90'erne. Under Ministeriet Reedtz-Thott kom Forhandlinger igen i Gang, og da Rygtet herom bredte sig, var det, at Finansminister Lüttichau paa

en Forespørgsel derom i Folketinget svarede — midt under Salgsforhandlingerne — at der intet var derom, der var aldeles ikke Tale om den Ting.

Videre Forhandlinger førtes saa under Ministeriet Hørring. De havde en delvis ejendommelig, privat Karakter, og Minister-raadets Medlemmer beklagede sig over, at de holdtes i Uvidenhed om Forløbet.

Endelig syntes Salget, med en Købesum af 5 Mill. Dollars, at skulle gaa i Orden under Ministeriet Deuntzer, men Traktaten, der var vedtaget i Folketinget, forkastedes i Landstinget, idet 32 svarede »ja«, 32 »nej«, 1 »stemmer ikke«.

Ifølge de Oplysninger, der nu foreligger fra Ministeriet Zahle, henvendte den amerikanske Regering sig i Januar d. A. til den danske Regering med Ønske om Øernes Afhændelse. Naturligvis gjordes Kongen og det samlede Ministerium bekendt dermed, men tillige ogsaa Partiernes Formænd, og da der fra amerikansk Side ønskedes streng Hemmeligholdelse, paalagdes det ogsaa de danske Medvidere, endog med Tilføjelse af, at hvis der kom Rygter frem om Forhandlinger, vilde de blive dementerede.

Fra ingen Side indvendtes herimod noget, ikke heller henstilledes det fra nogen, overhovedet ikke at gaa ind paa nogen Salgsforhandling. Regeringen har vel derfor troet, at Vanskelighederne laa paa at faa Amerika — fra hvem Initiativet var udgaaet, og som gav til Kende, at Sagen var det i sær Grad magtpaaliggende — til at yde, hvad man krævede. At en eventuel Traktat, især naar denne var adskilligt fordelagtigere end den forrige, ikke skulde blive godkendt af den danske Rigsdag, var ikke til at vente, thi de Partier, der sidst var stemt for Salg, var nu i Overvægt i begge Ting, og tilmed vidste man, at tidligere Salgsmodstandere, efter at mere end et Decenniums Arbejde ikke havde bragt Øerne Fremgang, nu var Salgstilhængere.

I over et halvt Aar holdtes Forhandlingerne hemmelige. Da der saa kom Rygter frem, og Regeringen spurgtes, om de var rigtige, dementeredes de. Ingen Medvidende gjorde Indsigelse, og kort efter førte Regeringen Salgsplanen offentlig frem.

Hvad der nu skete, var ikke i første Række en Diskussion om Salget, men om Dementiet. At Forhandlinger af den Art

føres og maa føres hemmeligt, indtil de har naaet et vist Punkt af Modenhed, véd enhver Forretningsmand, enhver Embedsmand, ethvert voksent Menneske. Og i hvert Fald ønskedes det og var lovet den ene Part, Amerika. Spørgsmaalet kunde imidlertid blive, for hvem Forhandlingerne skulde være hemmelige. Regeringen mente aabenbart, at den ikke, efter sit Løfte, kunde gaa videre med sine Meddelelser end sket, saa meget mindre som Rigsdagen jo vilde faa alt tilrettelagt, før den skulde tage Beslutning. Og at Rigsdagen stod frit, viste Begivenhederne i 1902.

Der var her Plads for et Skøn. Maaske havde det været varsommere paa et tidligere Tidspunkt at give Finansudvalgene Meddelelser, men da paa den anden Side Regeringen, som sagt, ikke havde Grund til at vente virkelig Modstand, var det vel betænkeligt at øge Tallet paa Indviede.

Der synes ganske vist noget besynderligt i, at selv det mindst betydende »indenlandske« Lovforslag underkastes en saare vidtløftig Rigsdagsbehandling, men at der forudsættes en langt mere summarisk for en Traktat af international Art, endog om Landeafstaaelse. End mere overraskende er det dog, at »Kongen« — d. e. uden Rigsdagen — baade efter den gamle og den nye Grundlov kan erklære Krig og slutte Fred, thi ganske vist skal der jo Penge til Krigen og Godkendelse ved Freden af Landeafstaaelse eller Nyordning af Landvindinger, men i det ganske overvejende Antal Tilfælde vil en Rigsdag, naar først Krigen er erklæret, og naar Freden skal slutes, staa alt andet end frit, være i Tvangsstilling. Om Aarsag til og Virkning af dette Forhold i de forskellige Lande og til forskellige Tider lod der sig sige en Del, men det vilde føre os for vidt fra vort Tema. Det nævnes kun, fordi en Ting af langt ringere Rækkevidde end Spørgsmaalet om Krig og Fred er jo det her foreliggende om de vestindiske Øer, og Gangen i saadanne Forhandlinger er nu en Gang den, at Regeringen har Ansvar et helt og fuldt, indtil Rigsdagens Godkendelse skal indhentes.

Men under ingen Omstændigheder tilhører Sagen Pressen, før den efter Parternes fælles Ønske tør tilhøre den. Føres man ind paa en Overvejelse over, -hvad der bør svares, naar et Blad spørger, skulde man først overveje, hvad det har Ret til at spørge om. I det private Liv véd enhver, at der er Spørgs-

maal, som er utilbørlige, og som fortjener en hvas Afvisning. For Pressens Spørgsmaal synes der ingen Grænse at være, i hvert Fald naar det gælder offentlige Emner. Men det maa ikke glemmes, at bag offentlige Emner staar Mennesker, og naar disse — for saa vidt de har Ansvar — ikke af sig selv har givet Meddelelser, og de ikke har Ret til at give dem, ja har Pligt til ikke at give dem, saa kan Svaret kun blive en Afvisning eller en usand Meddelelse. Eller rettere, der er intet Valg. Thi Afvisning vil — og det kan for Resten ogsaa ske i det private Liv — opfattes som en halv Bekræftelse. Det urigtige ligger derfor her i, at Spørgsmaalet stilles. Ingen offentlig Mand er ukendt med det her fremstillede Forhold.

Under hvilken Form, Svaret skal afgives, naar der spørges om, hvad man har Pligt til ikke at besvare, kan maaske omtvistes. Er der en Mulighed for at dække sig ved Tavshed eller ved at lade Talen skjule Tanken, vil vel de fleste gøre det — etisk er der jo intet vundet derved —, mener man det ikke muligt, maa det modsatte af Sandheden siges.

Men hvordan man kan faa moralske Anfægtelser i den Anledning, er ikke klart, og fra ingen af Angriberne har man faaet at vide, hvad der egentlig skal gøres. Her foreligger en Pligtkollision, og anser en Minister det for sin Pligt overfor givne Løfter, overfor sit Land, sit Embede, ikke at redegøre for et Forhold, saa maa han sige Nej, hvor det virkelige Forhold krævede et Ja. Ingen religiøs Etik og ingen human Etik er i Uklarhed derom, ethvert Menneske, der kender sit eget eller andre Landes Historie, eller selv har levet Livet, har mødt Pligtkollisioner af den Art. Selve Straffelovene kender og tager Hensyn til Pligtkollisionerne, enhver Dommer kender dem, og der er Sager, hvor de kan forvolde ham mange pinlige Overvejelser.

Hvad var da Grundlaget for den Bevægelse, der rejstes? Ser man bort fra de Angreb, hvor udelukkende personlige eller helt smaatskaarne Motiver var ledende, bliver der dog andre Angreb tilbage. Om disse siger Overpræsident Jonquières, at de maa hidrøre fra, at Krigsaarene har taget mere paa os, end vi véd, altsaa fra Sindsforvildelse. Sognepræst Plenge derimod mener, at de hidrører fra politiske Modstandere, der, uden Hensyn til hvad Landet skylder de Mænd, som har baaret det byrde-

fulde Arbejde og tunge Ansvar i de Krigsaar, der indtil nu paa passabel Maade for os er overstaaet, greb en Lejlighed ved Haarene til at falde over dem.

Ja, naturligvis spillede Sindsforvildelsen sin Rolle, og naturligvis den politiske Opposition: har en Regering siddet nogle Aar, vil de af dens partipolitiske Modstandere, der ikke under den, hvad godt den har gjort, forene sig med dem, som mener, den har begaaet betydende Fejlgreb, og de vil mødes, naar Situationen synes egnet, til et fælles Angreb.

Der var imidlertid en tredje Aarsag: Uviljen hos dem, der ikke ønskede Øerne afhændet. Naar en Begivenhed dementierer et Dementi, vil man roligt finde sig deri, hvis Begivenheden behager En, da er det jo en glædelig Overraskelse. Det er fremhævet, at under det J. C. Christensen'ske Ministerium dementerede Regeringen i 1905, at den danske Prins Carl var udset til Konge i Norge, og i 1907, at der i Optantkonventionen vilde findes Udtalelser om Nordslesvigs statsretslige Stilling. Da Begivenhederne dementerede disse Dementier, var man for det første Tilfælde Vedkommende tilfreds i norske Krese, utilfreds i svenske, en Utilfredshed, der naturligvis kom til at omfatte baade det afgivne Ord-Dementi og den Begivenhed, der dementerede Ord-Dementiet, og paa samme Maade gik det i det andet Tilfælde efter de forskellige Opfattelser af det for os politisk tjenligste i Forholdet mellem Danmark, Nordslesvig og Tyskland.

Med Hensyn til Vestindien skabte paa ubevidst Maade Uvilje mod Afhændelsen Vrede mod Dementiet, og bevidst benyttedes Dementi-Agitationen som Vaaben mod Afhændelsen. Idet saa tilmed det vestindiske Spørgsmaal blev optaget som Led i den almindelige politiske Strid, gjorde man sit bedst mulige for at forplumre det.

6.

Folketingets Mindretal og Landstingets Flertal har udtalt, at saafremt Spørgsmaalet om Afhændelsen ikke kan vente til efter Krigen, skal Afgørelsen først ske af en ifølge den ny Grundlov valgt Rigsdag. Dette sidste har intet med Vestindien

at gøre, men med almindelig Politik, og kan derfor i denne Sammenhæng forbigaa.

Derimod er der virkelig Adskillige, hvem det generer, at Salget skal ske under Krigen. De mener dels, at mens Verden staar i Brand om Lande og Folkeslag, skal vi ikke indgaa en Overenskomst om at afstaa Land — det er dem, saa at sige, for fredeligt —, dels at vi skal vente til det store Opgør, saa kan maaske Øerne ogsaa komme i Gryden og til Gengæld noget Godt komme ud deraf. Hertil er at sige, at hvis man overhovedet vil afhænde Øerne, kan man naturligvis ikke vente ensidigt at kunne bestemme Tidspunktet — for Amerika er det aabenbart ønskeligt at faa Øerne nu —, og at der vel kan være Misligheder ved at faa dem og os draget ind under Opgøret, i Stedet for nu, paa en Maade ubemærket, at faa Sagen bragt i Orden, men at det ikke er let at se nogen Fordel derved. Thi hvad skulde der kunne opnaas? Visselig ikke, at vi faar Øerne direkte eller indirekte unddraget Amerika og derved faar gjort en eller anden Byttehandel andetsteds. En Antagelse herom maa bero paa en Miskendelse af enhver af de Faktorer, der overhovedet herved kunde komme i Betragtning. Og overfor Amerika turde det være højst urimeligt at vente bedre Vilkaar for Afhændelsen — Vilkaar af direkte eller indirekte økonomisk Art — end dem, der er os tilbudt nu. Hvad er det i Alvor for Motiver, der skulde bringe til at opsætte Afgørelsen og ikke snarere fremskynde den?

Vejen at vente er derfor ingen Vej, ikke overfor Amerika, der ønsker en Afgørelse, ikke overfor Øerne, der indtrængende beder om en saadan, og ikke overfor os selv, som da hverken véd ud eller ind, og som kun kan tabe, ikke vinde ved Opsættelsen. Hvad der skal gøres, maa gøres snarest.

Hvad vi opnaar ved at blive af med Øerne, er udførlig paa-vist, og vi bliver af med dem til et Land, der mener dem hen-hørende under sin økonomiske og politiske Sfære, og hvor de øjensynligt selv helst vil hen.

Hvad vi mister, er en tropisk Koloni, som vi ingen materiel Fordel har af at besidde. Vor hele Omsætning med »Øerne« udgør ca. 650,000 Kr. aarlig, et forholdsvis ligegyldigt Beløb overfor Danmarks samlede Ind- og Udførsel, der er 2500 Gange saa stort (16 à 1700 Mill. Kr.). Og naar man lægger de Ud-

talelser til Grund, der under de sidste Rigsdagsforhandlinger er fremkommet af saglig Art, og de Udtalelser udenfor Rigsdagen, der er fremkommet fra sagkyndig Side nu og i den nærmest foregaaende Aarrække, saa faar man Indtrykket af at staa overfor Vanskeligheder baade af gammel og ny Art, som der mangler enhver Borgen for skal kunne overvindes, selv med nogle Statsmillioner i Hænde.

Nej, tilbage er kun »Herligheden«, og den skal i og for sig heller ikke agtes ringe. Men denne Herlighed er nu i de sidste 80 Aar udøvet af absolutistiske og af konstitutionelle Regeringer, under konservativt og under demokratisk Styre, og det med et saadant Resultat, at Øerne — som foran nævnt — er affolket med to Femtedele og, trods indeværende Aarhundredes Bestræbelser, har en Dødelighed, der er tre Gange Moderlandets! Da den Ændring til det bedre, der af de mest Optimistiske er stillet i Udsigt, er en Fornyelse af en atter og atter forlænget, uindløst Veksler, med store Chancer for Tilstandens Forringelse, kan den hele Herlighed, som ovenfor udtrykt, kun kaldes en falmet Herlighed. Og den er det godt — ligesom ved Øresundstolden —, naar Andre og vi tilsammen paa rimelig Vis frier os for.

Forfatteren VALDEMAR RØRDAM skriver:

Fremragende danske Mænd har sat Arbejde og Kapital ind paa Dansk Vestindiens økonomiske Genrejsning. Det har frugtet, men ikke fyldestgørende. Hvorfor? Fordi hverken Staten eller Folket har taget *deres* Del af Arbejdet op.

Paa *St. Thomas* er det Havnen; her svigtede det danske Folk ved Aktietegningen. Paa *St. Croix* og *St. Jan* er det Landbruget; her har de skiftende Ministerier og Rigsdage savnet Vilje og Forstand til at give Øerne 1) Anlæg til Opsamling og Fordeling af den i sig selv tilstrækkelige Regnmængde, 2) en fast Regering.

En fast Regering er nødvendig for Arbejdets rolige Gang. Medlemmer af vor nuværende Regering og Rigsdag har hjulpet den oprørske Negerfører Jackson til at forstyrre Arbejdet, spille

Høsten og nedbryde Negrenes Respekt for den lovlige Myndighed.

Godt Drikkevand er nødvendigt for Befolkningens Sundhed: Overrisling er — særlig i Troperne — Vilkaaret for en rig Høst. Andre Stater har ved Naboer med ganske lignende Naturforhold skaffet sine Kolonier disse Livsbetingelser. Den danske Stat har i Dansk Vestindien forsømt det.

Men *Utilfredshed og Underskud, paa Grund af grov Pligtforsømmelse fra Statens Side, er en skammelig Motivering for Øernes Salg.* Tilmed en forretningsmæssigt uholdbar Motivering, eftersom Øernes i sig selv ganske betydningsløse Underskud paa Statsbudgettet nationaløkonomisk allerede nu mer end opvejes af private danske Virksomheders Overskud — *trods den manglende Støtte fra Statens Side.*

Men den økonomiske Salgsmotivering er desuden ugyldig af den Grund, at *alene Besiddelsen af Havnen St. Thomas* til Ståpelplads for den mellemamerikanske Handel og til dansk Købestævne for Mellem- og Sydamerika for vor fremblomstrende Skibsfart, Handel og Industri er et Aktiv, som nationaløkonomisk vilde opveje Underskud ved Statsbudgettet langt større end det nuværende.

Saa meget om Spørgsmaalets økonomiske Side.

Nationalt vil jeg føle det som *en dyb Nedværdigelse*, hvis vi stryger Flaget over Dansk Vestindien. Riget har, i Kamp med overlegne Magter, mistet nok. Hvis vi selv gør det mindre nu, skiller os af med den sidste Rest af vore tropiske Kolonier, paa en Tid, hvor andre Stater sætter alt ind for at ordne eller udvide saadanne Kolonier — kan jeg ikke undgaa at se dette i Sammenhæng med vor Forsømmelse af Landets Forsvar og med den Holdning, vi under vor nuværende Regering har indtaget overfor Færøiske Tendenser, men især overfor Island. Af hele denne Sammenhæng maa jeg slutte, at *Nationen har mistet det Mod og den Evne, som faktisk er Vilkaaret for selvstændig Eksistens.* Og jeg frygter, at andre Nationer, andre Stater, vil drage en lignende Slutning.

Salgsplanerne synes mig da i sig selv uforstandige, frastødende og færlige. De bliver det i endnu højere Grad ved den Maade, hvorpaa Regeringen har søgt at fremme dem. Jeg

finder i Ministeriet Zahles Behandling af Sagen hyerken Klogskab eller Værdighed. Hvis Amerika ikke øver Tryk paa Danmark for at fremtvinge Salget, har Regeringen foretaget en partipolitisk Manøvre, som ikke kan stemples skarpt nok. Og hvis Amerika virkelig øver et saadant Tryk — hvad jeg, endskønt vor Regering paastaar det lidet overbevisende, maa anse for ikke udelukket — saa mener jeg, at dersom vi giver efter for dette Tryk, vil vi snart faa *andre Tryk* at give efter for, til vi intet mer har at holde paa.

Af disse Grunde er jeg ubetinget *imod* Salget.

Statsrevisor, Ordfører for de Radikale i Folketinget C. SLENGERIK skriver:

Der er en Familie, som foruden sin Hovedejendom, der har været i Familiens Eje, saa langt man kan huske tilbage, en Gang er kommet i Besiddelse af en anden, meget mindre Ejendom, der da blev erhvervet under Forudsætninger, som nu har vist sig ikke længere at passe. Den lille Ejendom ligger saa langt borte, at man ikke fra Familiens egentlige Hjem er i Stand til at føre noget ordentligt Tilsyn med den. Betingelserne for dens Trivsel er paa Grund af disse Forhold blevet slettere og slettere. Familien har kun Bekymringer af den lille Ejendom. Man kan ikke faa dens Regnskab til at balancere, men maa Aar for Aar yde den Tilskud. Ogsaa for dem, der bor paa Ejendommen, er Vilkaarene stadig blevet slettere, og der er ikke noget Haab om, at Tilstanden vil kunne forbedres; saa længe Ejendommen er i den nuværende Besidders Eje. Endelig er samme Ejendom saaledes beliggende, at Besiddelse af den kan være af meget stor Værdi for andre og derved foranledige Stridigheder, som den omtalte Familie ikke paa nogen Maade kan være tjent med at blive inddraget i.

Saa kommer der fra en Side, hvor man paa Grund af forskellige Forhold mener at have Brug for den lille Ejendom, et meget favorabelt Tilbud om at overtage den. Ved en saadan Overtagelse aabnes der en Mulighed for, at Ejendommen vil kunne udnyttes til Fordel baade for Overtageren og de Menne-

sker, som nu bor paa den, og at i det hele de Fremtidsmuligheder, som maatte findes, kan komme til Udvikling. Endvidere slipper den hidtidige Ejer i Fremtiden for de senere Tiders Bekymringer og økonomiske Ofre og undgaar endelig ved Overdragelsen den Risiko som Besidder af Ejendommen at blive inddraget i saadanne Stridigheder og Forviklinger, som det i saa høj Grad gælder om at undgaa.

Selvfølgelig gaar Overdragelsen i Orden.

Ordfører for de Radikale i Landstinget, cand. phil., Borgerrepræsentant HERMAN TRIER skriver:

11. Aug. 1916 affattede jeg den Tale, jeg vilde holde ved Landstingets 1. Behdl. af Beslutningen om de vestindiske Øers Salg. Begivenhedernes Gang medførte, at Talen ikke blev holdt. Den lød saaledes:

Maa jeg i al Jævnhed sige, hvorledes Sagen stiller sig for mig? Det fortjener efter min Mening stor Anerkendelse, at Regeringen, efter at De förenede Stater havde rejst Sagen under Forhold, der formentlig ikke tillod, at man afviste Forhandlinger derom, har kunnet føre disse til Ende med et Resultat som det, der foreligger i den afsluttede Overenskomst. Jeg vil her sige et Par Ord om de Dementier, som der har været rettet saa skarpe Angreb paa. Hvis deres Fremkomst har været uberettiget, hvad jeg ikke mener, den har været, saa maa jeg erklære, at jeg er medskyldig i Forbrydelsen, — jeg skulde næsten tro, at andre Partiformænd her i Rigsdagen vil sige det samme for deres Vedkommende. Udenrigsministeren har for ca. $\frac{1}{2}$ Aar siden aabent og ærligt sagt til os, at saadanne Dementier, saaledes som Forholdene laa, var en Pligt, man ikke vilde kunne komme uden om, hvis utidige Rygter om Sagen kom frem. Og jeg har ikke hørt, at nogen af os dengang overfor Ministeren har gjort nogen Indvending derimod eller gjort ham opmærksom paa, at der kunde være Tvivl om deres moralske Berettigelse, — jeg tror, vi alle betragtede dem som en selvfølgelig Ting. Det staar da ogsaa som ret sikkert for mig, at de, der nu retter de stærke Angreb, hvad enten de er gejstlige eller verdslige Medborgere

af os, selv, hvis de havde været Ministre og haft Ansvaret, under de givne Omstændigheder vilde have følt sig forpligtede til at handle paa væsentlig samme Maade, d. v. s. til at fremsætte Udtalelser, der skulde give Indtryk af, at der intet var om Sagen. Om man sætter sine Ord paa Skruer ved en saadan Lejlighed, gør ingen Forskel. Tingen er den samme, naar Hensigten er den samme. Det maa man fastholde, hvis man ikke vil udsætte sig for at komme i et hyklerisk Forhold til Sandheden. I alt Fald én tidligere Minister har da ogsaa netop i samme Sag gjort det, der nu paaankes, uden at nogen Moders Sjæl har forargedes derover, og den amerikanske Regering har jo heller ikke betænkt sig derpaa. Baade i det personlige og i det offentlige Liv er der jo Tilfælde, hvor noget rigtigt maa benægtes, for at ikke højere Hensyn skal blive krænkede. Enhver kan nævne sig selv Eksempler derpaa. Og særlig gælder det selvfølgelig Staternes Forhold til hinanden i Fred og Krig.

Meget af den Kritik, som ved denne Lejlighed har givet sig Luft i og udenfor Pressen, er jeg tilbøjelig til at tro, at en Læge, naar han følte den paa Pulsen, vilde stille under Diagnosen Hysteri, en Tilstand, der maaske er forklarlig, som næsten alle Sygdomme er det, men derfor ikke bliver noget sundere Element i Folkelivet. At under Modstanden mod Sagen ogsaa Snæversind og blind Lidenskab af anden Oprindelse har ladet høre fra sig, kan næppe nægtes. Udtalelser fra de Kanter kan der formentlig ikke tages Hensyn til. Tilbage bliver da den paa saglige Grunde byggede Modstand, den, jeg tør gaa ud fra, at Salgsmodstanderne her i Tinget er Udtryk for. Omtrent i et halvt Hundrede Aar har Sagen staaet paa Dagsordenen, snart godkendt i Danmark med alle politiske Partiers Tilslutning og strandet i Amerika, snart godkendt i Amerika og strandet her i Danmark tilsyneladende ved et Tilfælde. Som en Overraskelse eller Overrumpling kan Sagen i sin Realitet derfor ikke komme nogen. Indholdet af den afsluttede Overenskomst er jo det samme som tidligere, kun at Forhandlingerne denne Gang har været ført med videre Syn og har bragt et gunstigere Resultat for Danmark. Mere og mere, tror jeg, den Opfattelse er modnet herhjemme, at de stærkest vejende Hensyn taler for en Løsning af Forholdet mellem de vestindiske Øer og den danske Stat.

Selvfølgelig er det aldrig med udelt Glæde, at et Land gør Afkald paa noget af, hvad det ejer. Men en Hjertesorg kan der her ikke være Tale om for nogen ved Skilsmissen. Øerne og deres Befolkning ligger os jo fjernt, intet som helst nationalt Baand forbinder os med dem, og de er i sin Tid, for ikke meget over 150 Aar siden, erhvervede af den danske Stat ved Køb. Naturlig hører de hjemme hos den Stormagt, der er deres Nabo, og som har de største Betingelser for at kunne fremme deres Vel. Men ved Siden af Hensynet til selve Øerne, som Danmark næppe nogen Sinde vil magte at bringe op — i den Retning peger jo ogsaa de i de seneste Aar høstede Erfaringer, og det anerkendes selv fra Salgsmodstanderes Side —, saa har jo, og det stærkere og stærkere, internationale Forhold, som ikke nærmere kan drøftes her, men som alle vaagne Mennesker under de nuværende Tilstande i Verden kan tænke sig til, og som ikke forsvinder, fordi man naivt eller bevidst stikker Hovedet i en Busk og siger: Jeg kan ikke se dem, lagt deres, og det afgørende, Lod i Vægtskaalen. De gør, at det nuværende Øjeblik sandsynligvis ogsaa er det, hvori Sagen bedst og mest uhindret kan føres igennem. Det er vistnok et Spørgsmaal, der maa besvares bekræftende, om ikke Bibeholdelsen af Øerne medfører en større Risiko, end Danmark tør udsætte sig for. Og dette sidste gør, at jeg ikke mener, man ret vel vil kunne gøre Sagens Afgørelse afhængig af en Afstemning i Vestindien. Den danske Stats Interesser kan man ikke forsvare at lægge i Hænderne paa nogle smaa, i deres Væsen fremmede Øers paa dette Punkt ganske sikkert uforstaaende Befolkning.

Jeg anbefaler derfor Tinget at stemme for Forslaget, som det er forelagt af Regeringen. Det er sikkert det, der vil baade saavel Danmark som vore vestindiske Øer bedst. Med Hensyn til forudgaaende Rigsdagsvalg maa jeg, bortset fra, om Vægten af de Grunde, der tidligere har ført til Udsættelse af saadanne Valg, nu er bleven ringere — jeg tror det ikke, tværtimod —, tilstaa, at det ikke forekommer mig, denne Sag hører til dem, der bedst egner sig til at underkastes de uberegnelige Tilfældigheder, som det første Valg med en stor, ny Vælgerbefolkning næsten naturnødvendigt vil medføre — det vil jo ikke engang være muligt under Forberedelserne til Valget aabent og

udtømmende at drøfte, hvad der er Sagens Kærne. De for Landets Velfærd betydningsfuldeste Hensyn kræver, tror jeg, at man fraraader Valg *nu*. *Naar* man senere vil afholde Valg, bliver en Ting for sig og bør efter min Mening ikke sættes i Forbindelse med den foreliggende Sag.

Ogsaa ved en Folkeafstemning om Sagen er jeg, delvis af lignende Grunde, ikke uden Betænkeligheder. Jeg anser den dog i sine mulige Følger for adskilligt ufarligere end et Valg og vil derfor, skønt med nogen Selvovervindelse, kunne gaa med til den, hvis den viser sig at være Vejen, den eneste Vej, ad hvilken Sagen kan gennemføres.

Men størst Fortjeneste vilde Landstinget efter min Formening indlægge sig, om det resolut vilde skære igennem Taagen og Skyerne og uden Betingelser godkende Overenskomsten om Øernes Salg.

Dr. polit. WIETH-KNUDSEN skriver:

Naar jeg er imod Salget af Dansk Vestindien, saa er det først og fremmest, fordi jeg mener, at Virkefeltet for dansk Arbejde og dansk Aand er indskrænket nok i Forvejen. Danmark kan ved Tidernes Ugunst, Gud bedre det, blive mindre endnu, men det skal ikke formindskes ved *Salg*. Man har sagt, at vi er nødt til at sælge de vestindiske Øer; nuvel, saa lad Udlandet først *nøde os* dertil; endnu er der ikke præsteret noget Bevis for, at Danmark befinder sig i en Tvangssituation med Hensyn til dette Salg, og et saadant Bevis vil ikke blive fremskaffet. Tidspunktet for Salget — nu under en Katastrofe, der i Bund og Grund vil ændre Verdenskortet, — er ogsaa saa slet som vel muligt.

Selv den *økonomiske* Begrundelse af Salget forekommer mig meget svag. En nærmere Undersøgelse af Sagen viser hurtigt ikke alene, at Danmark let har Raad til at beholde Øerne, men ogsaa, at en reel Kolonisation af dem kan lykkes. Havde Staten i den sidste Menneskealder anvendt *forholdsvis* blot samme Beløb til Ophjælpning af disse Øer, som den har ofret paa et hvilken som helst *kongerisk* Omraade af lignende Udstrækning, saa havde Øernes Kulturtilstand nu været en helt

anden og Salgsspørgsmaalet var da aldrig kommet op igen. Hvis omvendt *Rentabiliteten* af en grøn Egn eller Ø er et rimeligt Kriterium paa, om vedkommende Landsdel skal frasælges Riget, saa var der adskillige andre danske Øer end de vestindiske, som vi maatte sælge, fordi de ikke »betalte sig«. Saa intet af Salgsvennernes Argumenter holder Stik for en nærmere Prøvelse.

Højesteretssagfører FR. ZAHLE skriver:

Paa given Anledning skal jeg udtale, at vi efter min Mening af Hensyn til den vestindiske Befolkning ikke kan forsvare at forkaste det amerikanske Tilbud om at overtage vore vestindiske Kolonier, der har Udsigt til at gaa en god Fremtid imøde under United States, der kan og maa antages at ville ofre det fornødne for at ophjælpe Øerne og Befolkningen, hvorimod vi under vore vekslende Partiregeringer ikke har løst denne Opgave, og det vil sikkerlig heller ikke ske i Fremtiden. Det private Initiativ har vist sig utilstrækkeligt. Det er altid trist at opgive en Sag; men i dette Tilfælde er det formentlig det klogeste for Danmark og det bedste for Øerne, at Løsningen af denne Opgave overgives i en stærkere, rigere, kyndigere og nærmere liggende Stats Haand. Her er jo ikke Tale om Afstaaelse af et Stykke gammelt dansk Land, men om en købt Koloni, liggende i en fjerntliggende Verdensdel. Vore Kolonier i Asien og Afrika har vi forlængst solgt, og andre Stater har flere Gange afstaaet Kolonier.

